

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen seurakunta- ja aikakauslehti

3 ♦ 20.5. 2019 ♦ 8 €

HENGELLINEN APU

Kirkon hengellisestä ohjauksesta

Kirkkomusiikki on tie toisenlaiseen lepoon

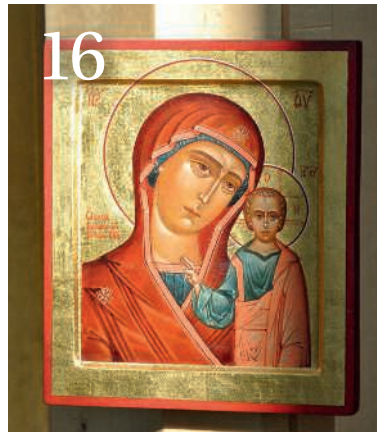
AAMUN KOITTO

Ortodoksinen aikakauslehti

tässä numerossa

Vapaaehtoistyötä toisten avuksi ja omaksi iloksi.

Kirkkomusiikki on osa jumalanpalvelusta.

*Ihmisen auttaminen
on kokonaisvaltaista.
Kirkon traditio on
siinä tukena.*

- 4-7 He saavat lohdutuksen
- 8-9 Prosessi uusien pyhien löytämiseksi
- 10-11 Luostarit kutsuvat avukseen vapaaehtoisia
- 12-13 Kasvokkain: Metropolliitta Panteleimon
- 14 Renkaita vedessä
- 15 Mitä on hengellinen apu?
- 16-17 Kirkkomusiikki on tie toisenlaiseen lepoon
- 18-19 Kirkon hengellisestä ohjauksesta
- 20-23 Uutisvaaka, Vieraskirja, Media
- 24 Kirjat
- 25 Venäjänkielinen sivu
- 26-27 Ilmoituksia
- 28 Isien opetuksia

Aamun Koitto on PSHV:n sekä Kuopion ja Karjalan hiippakunnan seurakuntien lehti, perustettu 1896, www.aamunkoitto.fi

Kustantaja Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta ry. (PSHV), Valamontie 42, 79850 Uusi-Valamo

Toimituskunta Kuopion ja Karjalan hiippakunnan metropoliitta Arseni, toimittaja Risto Lindstedt, toimittaja Mauri Liukkonen, pastori Harri Peiponen, pastori Tuomas Kallonen, kanttori Valeria Ratilainen, toimitussihteeri Mari Vainio

Päätoimittaja metropoliitta Arseni, Kotalahdentie 49, 71920 Pajujärvi, p. 050 311 0349, metropoliitta.arseni@ort.fi

Toimitussihteeri Mari Vainio, p. 050 564 8899, mari.vainio@ort.fi **Tilaukset, peruutukset, osoitteenmuutokset ja laskutus** p. 0400 361190, aamun.koitto@ort.fi **Ilmoitusmyynti, -aineistot ja trafiikki** p. 050 5845587, simo.palviainen@aurana.fi **Taitto** Aste Helsinki Oy **Painaminen** PunaMusta Oy **Seuraava numero ilmestyy** 29.7. **Seuraavan numeron aineistopäivä** 17.6. **Kannen kuva** Martinus Markoff ISSN 0355-9009

nyt ja iankaikkisesti

Esirukouksen
mahtava voima

Jokaisella on elämässään tilanteita, jolloin omat voimat tuntuvat loppuvan. Vastoinkäymiset, pettymykset, sairaus ja onnettomuudet kaatuvat päälle ja musertavat hetkellisesti tai pitkäkestoisesti alle. Uskossaan lujakin ihminen voi olla jo niin läpikotaisin väsynyt, ettei enää jaksa edes rukoilla.

Tapanamme on päivitellä ääneen toisten suruja ja huolia, kysellemme ja kauhistelemme, saatamme tarjota ehkä apuakin. Entä jos emme keksi, miten voisimme auttaa ja tukea vaikeassa tilanteessa olevaa lähimmäistämme, vaikka haluaisimmekin?

Esirukous on aina mahdollista vetää taskusta, se kulkee mukana ja siihen on jokaisella varaa. Me olemme usein liian arkoja pyytämään sitä, samoin kuin kertomaan rukouksistamme. On turhaa pitää esirukous kärsivältä salassa. Onhan äärettömän turvallista ja lohduttavaa kuulla, kun joku sanoo: ”Rukoilen teidän puolestanne”.

Tietenkin on turhaa luvata sellaista, mitä ei ole aikomustakaan tehdä. Sädekehämme ei siitä kirkastu, jos esittemme itsemme vahvana rukoilijana, vaikka unohdamme lähimmäisen tuskan heti seuraavan mutkan jälkeen.

Esirukous yhdistää ihmisiä sitoen kristityt hengellisen sitein toisiinsa. Rukoileminen toistemme puolesta lujittaa yhteisöllisyyttä ja enentää keskinäistä rakkautta ja huolenpitoa. Rukous vahvistaa aina myös omaa uskoamme ja lähentää meitä, paitsi toisiimme, myös Jumalaan. Turhanpäiväisen päivittelyn ja huokailun sijaan on paras ottaa yhteys ylöspäin ja pyytää tukea ja apua sitä tarvitseville.

Jumala, joka koettelemustenkin keskellä kulkee rinnallamme, kuulee rukouksemme. Meitä on neuvottu rukoukseen lakkaamatta, mutta jo seuraava lause kuuluu: ”Kiittäkää kaikesta” (1.Tess.5:17-18). Niin avun saajan, kuin sen pyytäjänkin, tulee kiittää ihmisiä rakastavaa Jumalaa, joka on niin lähellä, vain rukouksenmitan päässä meistä.

Eikä esirukous lopu toisen kuolemaan, rukous lennättää kevyesti kuoleman utuisen verhon läpikin sieltä tänne ja täältä sinne. Esirukous kulkee rakkauden uusiutuvalla energialla ja sen energian lähde on itse Jumala.

Kaisu Potkonen

Hengellinen apu

Krimillä kirurgina, anestesialääkärinä ja Simferopolin ja Krimin arkkipiispana työskennellyt, Ukrainassa vuonna 1995 pyhien joukkoon tunnustajana liitetty Luka (Vojno-Jasenetski) kirjoitti toistaiseksi suomentamattoman kirjan nimeltä ”Henki, sielu ja ruumis”. Siinä hän etsii uskonnon ja tieteen yhtymäkohtia sekä toteaa ihmisen tarvitsevan elämänsä aikana kovin monenlaista apua. Avuntarve ei rajoitu vain terveydenhuollon palveluihin, vaan myös ihmisen hengelliseen ja henkiseen puoleen. Kun sielu sairastaa, ihminen ei tunne kipua, eikä sen vuoksi ymmärrä etsiä parannusta vaivaansa, mutta jos sen sijaan ruumiissa on pieniäkään sairauden tunnusmerkkejä, niin jopa hakeudutaan saamaan hoitoa ja lääkitystä. Hengellisessä mielessä sielu on kuitenkin ruumista tärkeämpi, sillä se on kuolematon. Ja sielun lääkäreistä parhaimpia ovat hengellisesti kokeneet papit, jotka voivat ohjata ja opastaa pelastuksen tielle. Hyvänä itsehoitomuotona ja lääkittäjänä ovat kirjat, joista yhtenä parhaimmista on Valamon luostarin viime vuoden lopulla julkaisema Luostarivanhuksen kirjeitä. Siinä pyhittäjä Johannes Valamolainen opastaa kirjeitse rippilapsiaan rukoukseen ja hengelliseen elämään. Kirjasta selviää, että hän luki vain Raamattua ja Filokaliala. Koulu hän ei ollut juurikaan käynyt, mutta oli silti hengellisesti lukenut ja oppinut.

Henkistä apua tarvitsemme joskus niin kotona kuin työssäkin, sillä moni ammatti ja ihmisen elämäntilanne vaatii suuria henkisiä voimia. Apua uupumukseen voimme saada vertaistukena työtovereilta tai luotetuilta ystäviltä ja mikäli tilanne vaatii, myös ammattiauttajalta. Hengellistä apua meille tarjotaan pyhässä kirkossa viikoittain toimitetuissa jumalanpalveluksissa kuin myös pyhien sakramenttien välityksellä. Kirkko on hengellinen parantola, joka on seurakunnan jäsenten vapaassa käytössä.

Alkava kesä tulee jäämään kirkossamme historiaan, sillä skeemaigumeni Johannes ja Johannes Karhapää liitetään pyhien joukkoon. Meidän tulee turvautua erityisesti heidän, meitä lähellä olevien pyhien taivaallisiin esirukouksiin ja pyytää kaipaamaamme hengellistä apua.

Metropoliitta Arseni

He saavat lohdutuksen

Jokaisen elämässä tulee hetkiä, jolloin omat voimat ja selviytymiskeinot eivät riitä. Läheinen kuolee, tulee taloudellisia ongelmia. Apua voi pyytää rukouksessa, mutta myös ortodoksisen kirkon traditio ja käytäntö tarjoavat tukea kaikissa tilanteissa.

Ortodoksinen ihmiskäsitys korostaa kokonaisvaltaisuutta. Esimerkiksi pappismunkki Serafim Seppälä tiivistää asian kirjassaan Tie ylösnousemukseen näin: ”Hengellinen todellisuus ei tule aineellisen ja henkisen todellisuuden jälkeen. Hengellinen on aineellisen ja henkisen sisällä, takana ja ympärillä.”

Niinpä hengellistä apuakaan ei voi nostaa omaksi osa-alueekseen, kokonaan irti muista todellisuuden tasoista. Papin ja diakoniatyöntekijän näkemykset osoittavat, että ihmisen auttaminen on kokonaisvaltaista, vaikka eri elämäntilanteissa ja -vaiheissa painottuvatkin erilaiset asiat.

Hoitavat kohtaamiset ihmisten kanssa

tapahtuvat elämän solmukohdissa, mutta yhtä lailla myös jokapäiväisessä elämässä. Kun Taipaleen ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra Paavo Ratilainen suuntaa kahvilaan Viinijärven kylänraitilla, tervehtijöitä ja jututtajia riittää. Yksinkertaisimmillaan papin antama apu onkin juuri tätä: arkista näkymistä ja läsnäoloa yhteisössä, tervehtimistä, muutaman sanan vaihtamista.

- Taannoin meille tarjottiin mahdollisuutta tilata esimerkiksi kahvit suoraan seurakunnan verkon kautta. Vastasin, että se kahvipaketin haku lähimarketista juttutuokioineen on itsessään papin työtä. Ketäpä se hyödyttäisi, että istuisin toimistossa ja kahvit tuotaisiin kuorma-autolla pappilan ovelle.

Varsinaisen keskusteluavun antaminen on papin työn keskiössä kirkollisten toimitusten ja palvelusten ohella. Kohtaamisia seurakuntalaisten kanssa on laidasta laitaan. Välillä on kyse koko elämää ravistelevista tapahtumista. Joskus papin kanssa halutaan jutella arkisista vastoinkäymisistä tai muuten vain mietittyistä asioista. Kahta samanlaista päivää ei ole.

- Esimerkiksi läheisen äkillinen kuolema on tyypillinen tilanne, jossa tukea tarvitaan. Mutta joskus jo varastettu polkupyörä aiheuttaa ahdistusta, josta on tarve puhua. Ihmisen perusturvallisuuden tunne voi järkkäytyä varsin helposti. Sitä ei pidä vähätellä.

Isä Paavo toteaa, että usein papin tärkeim-

pänä tehtävänä on olla läsnä ja kuunnella, kun esimerkiksi omaisen kuoleman tai muun suuren menetyksen kokenut pukee suruaan sanoiksi.

- Puhumalla ihminen prosessoii asioita. Auttaa paljon, jos toinen ihminen kuuntelee. Se antaa eväitä nähdä eteenpäin vaikealta tai jopa mahdottomalta tuntuvassa tilanteessa.

Hän ottaa esimerkiksi miehen, jonka vaimo oli kuollut 60 yhteisen vuoden jälkeen. Leski kuvaili tuntemuksiaan sanomalla, että kaiken eteen oli vedetty musta verho. Tulevaisuutta ei enää ollut.

- Tuon verhon raottaminen ja toivon antaminen kuuntelijana ja hengellisenä auttajana on papin tehtävä.

Henkisen ja hengellisen avun eron isä Paavo näkeekin siinä, että esimerkiksi psykiatri voi auttaa tuskansa kanssa kamppailevaa ihmistä kliinisellä tasolla. Pappi tuo tilanteeseen ikuisuuden ulottuvuuden ja raottaa mustaa verhoa aina tuonpuoleiseen saakka.

Tämä pätee myös niihin, jotka kokevat ahdistusta oman lähestyvän kuolemansa tiimoilta. Suurimman luopumisen lähestyessä kaivataan usein hengellistä tukea ja rohkaisua. Ihminen voi tuntea syvää pelkoa väistämätöntä kohtaan. Samalla mietityttää mennyt elämä.

- Pappi auttaa lähtöön valmistautuvaa muun muassa antamalla toivoa kuoleman edessä. Hän muistuttaa, ettei se ole kaiken loppu, vaan portti, josta jokainen aikanaan kulkee. Monia pelottaa itse kuoleman hetki, mutta se on tosiaan vain hetki, joka siirtää ihmisen tästä elämästä seuraavaan.

Kriisit kutsuvat kirkkoon

Moni vanhus lähtee Jobin tavoin ”elämästä kyllänsä saaneena”. Silloin kuolema tuntuu luonnollisemmalta ja on omaisille usein helpompi käsitellä. Ajatus kesken jääneestä elämästä taas nousee helposti esiin, jos läheinen siirtyy tuonilmaisiiin varhaisessa iässä tai nuorella ihmisellä on kuolemaan johtava sairaus. Papin näkökulmasta tällainen ajattelu vaatii kuitenkin lempeää oikaisua:

- Elämähän on aina täysi, kestävä se päivän tai sata vuotta. Sen voi nähdä kaarena, jonka arvo ei riipu sen pituudesta. Iankaikkisuudessa tilanne tasaantuu. Siellä odottaa myös jälleennäkeminen läheisten kanssa, isä Paavo Ratilainen mieltii.

Menetys tapahtuu joskus kriisin kaut-

ta. Silloin se lyö ihmisen niin rajusti raiteiltaan, ettei edes surutyötä voi aloittaa, ennen kuin traumaattinen tapahtuma on saatu käsiteltyä. Monessa kunnassa – kuten Liperissä ja Joensuuissa – papit ovatkin osa moniammatillista ryhmää, johon kuuluu muun muassa pelastusalan ammattilaisia ja sosiaalityöntekijöitä.

- Kriiseissä ihmiset ovat melko avoimia hengelliselle avulle. Moni hakeutuu papin luo purkamaan sydäntään. Ehkä se on jonkinlainen hukkuvan oljenkorsi. Monet sanovat, etteivät tarvitse kirkkoa, mutta kuitenkin tarve löytyy, kun hätä on suurin, pohtii kirkkoherra.

Sama kaipuu näkyy yhteisöllisellä tasolla. Kun tapahtuu jotakin järkyttävää, joka ylittää uutiskynnyksen, avoimiin kirkkoihin ja yhteisiin hiljentymistapahtumiin riittää tulijoita. Kirkkoja onkin välillä kritisoinut ihmisten ahdistuksen hyväksikäytöstä.

Avoimet ovet on nähty kalasteluksi epämääräisillä vesillä.

- Arvostelijoilta kysyisin, mitä he itse ovat tehneet ihmisten auttamiseksi ja rauhoittamiseksi, isä Paavo huomauttaa.

Ortodoksisen kirkon perinteestä riittää ammennettavaa kaikilla elämän osa-alueilla. Ei ole yllättävää, että sieltä löytyvät myös nykyisen tyyppisen kriisiavun askelmerkit. Kriisin eri vaiheet, kuten sokkivaihe ja reaktiovaihe on tunnettu jo kauan, vaikka niitä ei ole samoilla nimillä kutsuttukaan.

- Kun varsinaista kriisityötä alettiin 80-luvulla kehitellä, siihen hahmoteltiin tietyt määräpäivät, jolloin ihminen on valmis siirtymään asian käsittelyssä seuraavaan vaiheeseen. Kolmas päivä, yhdeksäs päivä... Nämä ovat pitkälti samat kuin muistopalvelusten toimitusajat, kertoo isä Paavo.

Edesmenneiden muistaminen onkin yksi kirkon tärkeistä tavoista hoitaa ja kantaa ihmistä. Kirkko kasvattaa myös väijäämättömien luopumisten ja muiden murheiden kohtaamiseen, jos sille vain annetaan siihen

Kirkko on rukouksen yhteisö, jossa apua ja vahvistusta annetaan jokaisessa palveluksessa.

mahdollisuus.

- Kirkko on rukouksen yhteisö, jossa apua ja vahvistusta annetaan jokaisessa palveluksessa. Yhteys Jumalaan vahvistaa tunnetta, että tapahtui mitä tahansa, Hän on aina lähellä, niin elämässä kuin kuolemassakin. Ainoa kuolema on tietoinen eroaminen tuosta yhteydestä, kirkkoherra pohtii.

Katumuksen sakramentti on niin ikään mitä suurimmassa määrin hengellistä apua. Se poistaa ihmisen hartioilta synnin taakan. Sekä mieli että askelet kevenevät.

- Se on salaisuus, jossa vaikuttaa niin Jumalan armo kuin keskustelukin. Katuva kertoo mieltään painavat asiat ja saa kenties papilta joitakin lisäkysymyksiä ja ohjeita. Asiat ikään kuin käsitellään yhdessä Jumalan kanssa ja ihminen saa jättää ne mielestään, selvittää isä Paavo.

- Katuva saa uskoa omalle kohdalleen loppurukouksen sanat: ”Sen tähden murehtimatta enää tunnustettuja rikkomuksia mene rauhaan.” Nuo sanat ovat jotakin sellaista, mitä pelkässä psykologisessa keskustelussa ei ole tarjolla.

Erilaisia eväitä elämään

Jokainen tietää tuttavapiiristään niitä, jotka näkevät kaikessa valoisan puolen – ja toisaalta niitä, joilla on taipumus tarkastella asioi-

Elämä on aina täysi.

Kirkon perinteestä riittää ammennettavaa kaikilla elämän osa-alueilla.

ta aina synkemmän kautta. Pitkän työuran tehnyttä pappia ihmetyttää yhä se, miten erilaiset voimavarat ja maailmankuvat ihmisillä on eväinään elämässä. Yksi jaksaa ottaa vastaan melkein mitä vain, toinen tuupertuu jo pieneen töyssyyn. Yhtä vaikeudet vahvistavat, toisen taas iskevät maahan.

- Joku, jolla on ollut kaikenlaisia vastoin käymisiä elämässä, saattaa nähdä maailmasa vain hyvää. Toista taas ei saa millään näkemään asioissa myönteistä puolta. Liekö silloin jääty jo lapsuudessa jotain olennaista vaille, isä Paavo puntaroi.

Hän on kokenut itsekkin tilanteita, joissa

kielteisyyden kierteessä kamppaileva ihminen on vain jätettävä Korkeimman haltuun. Apua ei joko haluta tai kyetä ottamaan vastaan niin, että se ohjaisi synkkydestä valoisampiin mielenmaisemiin.

- Aina voi koettaa olla avuksi ja yrittää keskustella, mutta pappikaan ei pysty ihmeisiin. Silloin voi vain rukoilla sekä toivoa, että auttamisyrityksistä jää itämään edes jotakin.

Toisaalta ihmismielestä löytyy hämmästyttävää sitkeyttä ja sopeutumiskykyä. Kirkkoherra kertoo tutkailleensa viime aikoina seurakunnan arkistoja, jotka valottavat elämää 1800-luvulla.

- Tautiepidemiat saattoivat viedä lyhyessä ajassa paljon ihmisiä, varsinkin lapsia. Ihmetellä täytyy, miten pappi ennätti liikkua ympäri pitäjää hautaamaan kuolleet seurakuntalaisensa. Silloin tuskin puhuttiin työssä jaksamisesta.

- Raskaista ajoista huolimatta on vain eletty eteenpäin. Suhtautuminen kuolemaan ja menetyksiin lienee ollut osin toisenlaista kuin nykyisin.

Moni elämän puhurien karaisema tervaskanto löytyy nykypäivänä maaseudulta. Perheet ja suvut ovat hajallaan ja vanhus jäänyt asumaan kotitaloaan yksin. Arkias-kareet hoituvat vielä jotenkuten, välillä joku käy auttamassa.

- Hämmästyttävää on, että näistä ihmisistä harva valittaa yksinäisyyttään, vaan on tyytyväinen elämäänsä. Päivän tapahtumaksi riittää vaikkapa lintujen seurailu. Kun voimat ehtyvät ja on muutettava taajamaan tai kaupunkiin, yksinäisyys voi muodostua ongelmaksi, vaikka voisi kuvitella tilanteen olevan päinvastoin, isä Paavo pohtii.

Papin ja seurakuntalaisten välissä

Juuri kaupunkiasujien yksinäisyyden nostaa yhdeksi nykyajan haasteeksi myös Joensuun seurakunnan diakoniatyöntekijä Eeva Timonen. Hänen työnsä on arkielämän aitiopaikka ihmisten avuntarpeeseen, niin aineelliseen kuin hengelliseenkin.

- Työnkuvani painottuu pitkälti ikäihmisiin. Yksinäisyyttä on paljon. Sukua voi asua lähellä, mutta syystä tai toisesta yhteyttä ei ole. Toisen ihmisen kohtaamisen tarve on suuri.

Vuodesta 1987 asti seurakunnan palveluksessa olleella Timosella on niin kokemusta kuin näkemystäkin puntaroida ihmisten moninaisia avuntarpeita. Varsinaista hengellistä apua hän ei kuitenkaan tohdi sanoa antavansa. Se on hänen mukaansa papin heiniä.

- Oma toimenkuvani on ennen muuta lähimmäisen rinnalla kulkeminen ja arjesa auttaminen.

Monille kirkon kynnys on kuitenkin hyvin korkea. On helpompaa ottaa yhteyttä diakoniatyöntekijään kuin pappiin. On myös heitä, jotka ajattelevat, ettei kiireistä pappia sovi vaivata yhden ihmisen huolien takia.

- Etenkin vanhemmilla ihmisillä voi olla suuri hengellinen tarve, vaikka itse ei enää päästä käymään palveluksissa. Sellaisessa tilanteessa toimin välikappaleena ja järjestän papin käymään. Sukkuloin tavallaan papin ja seurakuntalaisten välillä ja toimin myös papin kanssa työparina.

Diakoniatyöntekijä joutuu yhtä kaikki venymään varsin hyvin monenlaisiin tehtäviin ja tilanteisiin. Ensimmäisen työtehtävänsä nykyisessä toimessa – johon hän siirtyi nuorisotyöstä – Eeva Timonen muistaa olleen varsin vaativa myös hengelliseltä kannalta.

- Sain puhelun, jossa kerrottiin erään perheen ainoan pojan kuolleen yllättäen. Koska oli sunnuntaiamu ja kirkkohera kiinni palveluksen toimittamisessa, hän pyysi minua menemään paikalle. Se jäi kyllä mieleen.

Läheisen poismenon tai muun elämän käännekohdan tiimoilta diakoniatyöntekijän apu on usein hyvin konkreettista.

- Olen ollut esimerkiksi mukana valitsemassa arkkua vainajalle.

Eeva Timonen tähdentää, ettei avun tarvisijoilta penätä aktiivisuutta seurakunnassa. Toiseen kirkkokuntaankaan kuuluvaa ei käännytetä ovelta pois, mutta luterilaisen seurakunnan kanssa keskinäinen yhteys toimii. Avun hakijat pyritään ohjaamaan puolin ja toisin oman seurakuntansa pakeille.

- Voi sanoa, että melkein sata prosenttia juttusilleni hakeutuvista on ortodoksisen kirkon jäseniä. Tai sitten minuun ottaa yhteyttä perheenjäsen, joka kuuluu kirkkoon.

Ongelmana Timosen mukaan on, etteivät ihmiset tiedä, että diakoniatyötä on olemassa ja että hän pystyy auttamaan hyvin monenlaisissa pulmissa.

- Kyse ei niinkään ole siitä, että itse tietäisin ja osaisin kaiken. Mutta minulle on vuosikymmenten myötä kertynyt laaja verkosto eri alojen asiantuntijoita Kelasta kotihoitoon ja sosiaalitoimesta terveydenhoitoalan ihmisiin. Tiedän aina jonkun, jolta kysyä.

Yhdessä avuntarvitsijan kanssa katsotaan, millainen apu olisi tarpeen ja mistä sitä voisi saada.

- Tavoitteeni on tehdä itseni tarpeettomaksi. Jokaisella on elämässään hyviä asioita. Pyrimme yhdessä etsimään ja vahvistamaan niitä ja saamaan avunhakijan elämän raiteilleen.

Aina ei apua pyydetä, vaan siihen tulee kutsu muilla tavoilla. On ollut tilanteita, joissa Timonen on kokenut selvän johdatuksen toisen ihmisen luo ja auttajaksi. Hän on muun muassa päätenyt istumaan kuolevan vierellä ja kutsumaan papin paikalle monen sattuman kautta, kun lähiomaisia ei lähtijällä ollut.

KATI PARPPEI

Kirkkoherra Paavo Ratilaiselle sielunhoito on papin tärkein tehtävä.

- Häntä siirrettiin hoitolaitoksesta toiseen, mutta jotenkin aina tieto hänen kulloisestakin olinpaikastaan tuli minulle. Olen onnellinen ja kiitollinen siitä, että sain olla läsnä hänen viimeisinä hetkinään.

Kirkkoon ei painosteta

Eeva Timonen on nähnyt työssään yhteiskunnallisen muutoksen. Hänen mukaansa kaikenlainen avun tarve on kasvanut.

- Se ei ole noussut mitenkään jyrkästi, mutta yhteyttä otetaan enemmän. Kyse voi olla myös siitä, että ihmiset lähtevät rohkeammin etsimään apua.

Aineellinen hätä on usein niin akuutti, että vasta sen helpotuttua saattaa kiinnostus herätä myös hengellisen tuen hakemiseen tai kirkon elämään osallistumiseen. Mutta sitäkään ei vaadita, eikä kirkkoon tai papin puheille painosteta ketään.

- Esimerkiksi nuorilla voi olla taloudellisia vaikeuksia, palvelkoja tai muuta vastaavaa. Kun tällainen nuori tulee juttusilleni, hengellisyys on tilanteesta kaukana. Ratkottavana on hyvin konkreettisia asioita.

Diakoniatyöntekijä näkee kuitenkin, että olemalla oma itsensä ja elämällä tavallista elämää voi olla muillekin avuksi.

- Kysyttäessä voin kertoa, miten itse tilanteessa ortodoksinä toimisin. Mutten esitä mitään, enkä pyri vaikuttamaan hurskaammalta kuin olen. Käyn kirkossa silloin, kun haluan käydä.

Timonen kertoo, että lähtökohtana diakonia-

KATI PARPPEI

Kotikäynnit ovat diakontyöntekijä Eeva Timosen työn rikkaus.

työssä on ajan antaminen ihmisille. Esimerkiksi moni kotihoidossa oleva ikäihminen ei enää osaa edes laskea kotihoitajien käyntejä ihmiskontakteiksi, koska ne ovat pakon edessä ja resurssien puutteessa niin lyhyitä.

- Kalenterissa on oltava tilaa. Jos ihminen tarvitsee päivän, päivä annetaan.

Kaikesta huolimatta diakoniatyöntekijäkin joutuu vetämään joskus rajat auttamiselleen. Joskus asiakkaalla voi olla vaikkapa mielen-terveysongelmia ja hän kaipaa hyvin tiheää keskusteluyhteyttä.

- Kysyin tällaisessa tilanteessa neuvoa mielenterveystyön ammattilaiselta. Hän tähdensi, että ihmisen psykiatrisen hoitosuhteen tulee olla asiaankuuluvaan tahoon, ei diakoniatyöntekijään. Voin silti olla hänelle tärkeä ihmissuhde.

Kun keinot ovat lopussa ja omat voimavarat eivät riitä, Timonen turvautuu pappiin.

- Yhteiskäynneillä työparin kanssa istumme usein pitkiä aikoja autossa. Silloin saan purettua monenlaisia asioita mielen päältä.

Myös työnohjaus on Timosen mukaan tarpeen. Aloittaessaan nuorisotyöntekijänä 80-luvulla hän näki itsensä omien sanojensa mukaan "maailman pelastajana", mutta kokemus ja ikä ovat tuoneet ymmärrystä ja malttia.

- Olen aloittanut työnohjauksessa käymisen. Tavoitteena on jaksaa eläkeikään asti täysipainoisesti töissä. Lataudun myös luonnossa – ja nautin vapaa-ajalla yksinolosta. Välillä on oltava omassa rauhassa, että töissä jaksaa olla ihmisille läsnä ja avuksi, hän hymyilee.

Kati Parppe

Katumuksen sakramentti on tärkeää hengellistä apua.

Skeemaigumeni Johannes takarivissä toinen oikealta.

PROSESSI UUSIEN PYHIEN LÖYTÄMISEKSI

Joensuun piispa Arseni teki 18. maaliskuuta 2014 Suomen ortodoksisen kirkon piispainkokoukselle aloitteen paikallisten pyhien löytämiseksi. Sen perusteella piispainkokous asetti 1. huhtikuuta kolmihenkinen työryhmän pohtimaan pyhien joukkoon liittämisen perusteita ja mahdollisia ehdokkaita.

Piispa Arsenin johtamaan työryhmään kuuluivat alkuaan rovasti Sergius Colliander ja diakoni Jukka Korpela, mutta siihen kutsuttiin vielä pastori Marko Mäkinen ja nunna Ksenia. Piispainkokous vahvisti työryhmän esittämät periaatteet uusien pyhien määrittämiselle ja päätti, että työryhmä valmistelee asiaa tavoitteena, että kirkon 100-vuotisjuhlavuonna voitaisiin lukea ehkä yksi tai kaksi Suomessa vaikuttanutta ortodoksia muisteltavien pyhien joukkoon.

Työtä aloitettaessa pidettiin tärkeänä muistaa kirkon opetus pyhistä ihmisistä, jotta hyvä tavoite täyttyisi eikä sitä ymmärrettäisi väärin myöskään ympäröivässä yhteiskunnassa. Nähtiin myös olennaisena, että ortodoksit ottavat asian omakseen niin, että mahdollisesti pyhien joukkoon luettavan puoleen tultaisiin aidosti kääntymään rukouksissa

ja jumalanpalveluksissa. Siksi tavoitteena ei ollut vain yksittäisen historian henkilön etsiminen ja tämän muodollinen julistaminen pyhäksi, vaan koko muisteluperinteen elvyttäminen osana aitoa suomalaista ortodoksisuutta.

Esimerkeiksi kristityille

Työryhmä painotti, että kirkon opetuksen mukaan yksin Kristus-Jumala on synnitön. Kaikki ihmiset ovat tehneet syntiä. Hautauspalveluksen kontakissa pyydetään Kristusta saattamaan palvelijansa sielu ”pyhien joukkoon”. Ajatus tässä kuten monessa muussakin yhteydessä on se, että Kristukseen liittyneenä kirkon jäsenenä jokaisen on mahdollista heijastaa Jumalan pyhyyttä. Näin ero kalenteriin merkityn pyhän ihmisen ja kalentereihin merkitemättömän ihmisen välillä ei ole täsmällinen, jyrkkä eikä sitä voida millään

ihmisen päättämällä kriteerillä tarkalleen määrittää. Kirkon kalenteriin esirukouksissa muisteltaviksi merkityt pyhät ihmiset ovat siis myös olleet syntisiä, mutta toisaalta samalla kasvaneet kohti Jumalan kuvan kaltaisuutta niin, että heissä on tullut ilmi pyhyys erityisellä tavalla. Kirkko on tunnistanut heissä vaikuttavan Jumalan armovoiman ja nostanut heidät esimerkeiksi kristityille kirkon opetuksen seuraamisesta.

Pyhä ihminen voidaan nähdä Jumalan armon katalysaattorina eli hänen kauttaan Jumala osoittaa armonsa yhteisölle. Hän ei tee ihmeitä siksi, että kirkko olisi päättänyt kirjata hänen nimensä kalenteriinsa, vaan siksi, että hän on pyhä. Virallisesti pyhäksi luettavan ihmisen tulee työryhmän kirjaaman periaatteen mukaan olla toimissaan jollakin erityisellä tavalla pyhä ja ihmeellinen. Hänen tulee olla saanut aikaan ihmeteltäviä hyviä

asioita. Ortodoksinen kirkko uskoo ihmeisiin, joita on kuvattu sekä Raamatussa että pyhien ihmisten elämäkerroissa. Ihmeet ovat osa Jumalan armoa ja maailmankaikkeuden lopullista totuutta, eikä niitä voi inhimillisellä järjellä ymmärtää eikä käsitellä, koska jos näin olisi, kahlehdittaisiin myös Jumala ihmisjärjen puitteisiin eli tehtäisiin hänestä ihminen.

Arvostelukyvyyn armolahja

Mutta vaikka kirkko tunnustaa ja uskoo ihmiselle selittämättömiin asioihin, ihmeinä ei pidetä pelkästään rationaalisesti käsittämättömiä ilmiöitä. Kaikkia erikoisia tapahtumia ei myöskään pyritä selittämään ihmeiksi, koska silloin voitaisiin helposti siirtyä subjektiivisen taikauskon ja magian piiriin. Kirkon isät korostavatkin tässä yhteydessä arvostelukyvyyn armolahjaa. Vaikka ihmeillä sellaisenaan on tärkeä merkitys pyhyyden ja pyhän elämän tunnistamisessa, kirkon historiasa pyhäksi tunnustamisen edellytyksinä on pidetty myös sellaisia erityislaatuista taitoja ja kykyjä, jotka ovat voineet olla harjaantumisen ja pyhän elämän seurausta. Siten esimerkiksi rationaalisesti selitettävät lääketieteen saavutukset kuten sydänsiirto ovat ihmeitä, joita ihminen on Jumalan armosta oppinut tekemään. Myös pysyvästi lohduttava opetus ja kaunis taideteos voivat olla ihmeitä.

Työryhmä totesi, että sen työn tulee edetä selkeän suunnitelman mukaan. Tärkeäksi nähtiin aloittaa keskustelu pyhien kunnioittamisesta ja korostaa edellä mainittua ortodoksinen kirkon oppia tästä ja tuoda esille se, että kyse ei ole mistään erillisestä asiasta vaan siitä, että koko palveluselämässämme muistamme pyhiä ja heidän toimintaansa ektenian sanoin:

"Muisteltuamme kaikkein pyhintä puhtainta kunniallisinta valtiatartamme Jumalansynnyttäjää, ainaista Neitsyttä Mariaa ja kaikkia pyhiä, antakaamme itsemme toinen toisemme ja koko elämämme Kristuksen Jumalan haltuun!"

Kun tämä asia on tiedostettu, voidaan aloittaa varsinainen uusien pyhien lukeminen muisteltavien joukkoon.

Ensimmäisessä laajennetun toimikunnan kokouksessa päätettiin laatia syksyn 2014 puoliväliin mennessä Aamun Koittoon ja mahdollisesti muihin tiedotusvälineisiin kirjoitus siitä, mitä ortodoksinen pyhien kunnioittaminen tarkoittaa ja mitä pyhillä ymmärretään. Kirjoituksessa selvitetään ortodoksista oppia pyhistä ja kerrotaan, että Suomen kirkko ryhtyy etsimään suomalaisia

ortodoksinen kirkon piirissä toimineita henkilöitä, joihin tällaista kunnioitusta voitaisiin virallisesti kohdistaa.

Päätettyjen kriteerien pohjalta työryhmä laati luettelon mahdollisista uusista muisteltavista pyhistä. Todettiin, että tässä vaiheessa tulee välttää ristiriitaisten henkilöiden ottamista keskusteluun, vaikka kirkon pyhien joukossa on paljon tällaisia hahmoja eikä pyhän määritelmään kuulu synnittömyys tai virheettömyys. Keskustelu voisi kuitenkin lähteä tällaisen valinnan seurauksena vääriin suuntaan. Omaan pohdintaansa työryhmä nosti kahdeksan henkilöä tietoisena, että ainakin joihinkin heistä liittyy ongelmallisia piirteitä. Piispainkokouksen vahvistettua työryhmän listalta kaksi muuta selkeämmin pyhäksi nähtävää, työryhmä syventyi tutkimaan henkilöiden historiaa ja teki lopullisen esityksensä piispainkokoukselle jo keväällä 2016.

Pyhänä esirukoilijana

Tärkeänä pidettiin, että mahdollisesti uuden pyhien joukkoon luettavan edesmenneen kirkon jäsenen pitää olla henkilö, jonka muisto on säilynyt kristittyjen piirissä pysyvästi ja kunnioitusta herättävänä. Kirkon tulee pitää hänen saavutuksiaan esimerkillisenä ja siten pyhää niiden vuoksi kristittyjen esirukoilijana. Tällainen ihminen on saanut aikaan suuren positiivisen muutoksen tai tehnyt yleisesti ihmeteltävää ja pysyvää hyvää opettamalla, ohjaamalla ja lohduttamalla kirkon uskoa tunnustaen ja kirkon yhteydessä pysyen. Hänen elämänsä on voinut liittyä Jumalan armosta tapahtuneita ihmeitä tai pyhän elämän mukanaan tuomaa erityistä tietoa ja taitoa. Elämäntehtävä on voinut toteutua yhtä hyvin tieteen, taiteen, käsityön, yhteiskunnallisen toiminnan, esimerkillisen elämän kuin kirkollisten palvelustehtävien piirissä. Pyhyiden erityisenä perusteena pidetään myös marttyyrikuolemaa tai ankaraa kärsimystä vainoissa kristillisen uskon puolesta, sillä marttyyrit ja tunnustajat ovat kirkastaneet esimerkillisyytensä elämällä ja kärsimällä oikeiden arvojen puolesta.

Pyhien joukkoon liittämistä käsittelevän työryhmän perustaminen oli paitsi ensimmäinen askel pohdittaessa mahdollisuutta tunnistaa ja tunnustaa suomalaisia ortodoksisia pyhiä, myös kehoitus kirkkomme seurakunnille vahvistaa edesmenneiden muisteluiperinnettä ja siihen liittyvää opetusta. Tämän vuoksi pyhien joukkoon liittämistä koskevat toimenpiteet olivat ja ovat edelleen myös erityinen rukousaihe jokaiselle kristitylle: jokainen voi osallistua tähän työhön rukouksillaan. Näin kirkko yhdessä voi tunnistaa ja tunnustaa pyhänsä Jumalan kunniaksi, kuten psalmikirjoittaja asian ilmaisee: *"Ihmeellinen on Jumala pyhissään."* (Ps. 67/68:36 (LXX))

Metropoliitta Arseni

Suomen autonimisen ortodoksinen kirkon piispainkokouksen esityksestä Konstantinopolin Ekumeenisen patriarkaatin Pyhä Synodi liitti 29. marraskuuta 2018 pitämässään kokouksessa skeemaigumeni Johanneksen (Ioann Aleksejevitš Aleksejev 1873-1958) ja Johannes Karhapään (1884-1918) pyhien joukkoon. Ensin mainittua muistellaan kirkossamme Pyhän Synodin päätöksellä pyhitettyä Johannes Valamolaisena ja toista puolestaan pyhitettyä Johanneksena.

Johannes Karhapää kuvattuna Sortavalassa 1916.

372

Lintulan luostarin kahvio on yksi kesän vapaaehtoistyön paikoista.

VAPAAEHTOISTYÖTÄ - TOISTEN AVUKSI JA OMAKSI ILOKSI

Luostarit kutsuvat avukseen vapaaehtoisia. Emmi Lainio ja Jefim Brodkin ovat jo vuosia saaneet iloa talkootyöstä.

Hieno porukka istuu järven rannalla. Ollaan yhdessä nuotion äärellä. Luonto antaa parastaan, kesän päivä muuttuu yöttömäksi yöksi. Jossain visertää pieni lintu. Nautimme yhdessä rupattelusta, hiljaisuudesta ja rauhasta.

Tämä on yksi Emmi Lainion vapaaehtoistyön rakkaista muistoista Valamon luostarissa.

Toisaalla mieleen muistuvat pakkasta pakkuvat talvi-illat.

- Lähdän kulkemaan alas kuusikujaa pitkin kohti luostarin porttia. Yläpuolellani kaartuu tumma taivas täynnä tähtiä. Sellaista tähtien määrää en ole koskaan nähnyt missään muualta, kertoo Emmi.

Välttämättä matka ei pääty minnekään.

- Kävelen vain koska juuri silloin tuntuu siltä. On vain olemisen vapaus ja ilo siitä.

Tehtävästä toiseen

Jefim Brodkin muistelee kesän kuulaita aamuja, jolloin aurinko on juuri nousemassa. Luonto jos oma mielikin herää hiljalleen. Ympäriällä on täydellinen rauha. Askel kulkee verkalleen kohti tuttua luostarin pyhäkköä.

- Olen aloittanut ponomarina kotikirkossani Järvenpäässä jo 12 vuotiaana. Valamossa aloitin samassa vapaaehtoistehtävässä pari vuotta myöhemmin.

Valamon Kristuksen kirkastumisen kirkko on näin rakas, lapsuuden vuosiin sitova pyhäkkö. Valamossa ponomarin tehtäviin kuuluu muun muassa kirkon ovien avaaminen jo ennen aamun puolikuutta. Talvisin pimeys saartaa kulkijan, kesällä kirkkaus jo häikäisee.

- On suurta luksusta päästä jumalanpalveluksiin heti aamulla aikaisin. Silloin saan yksin aloittaa päivän sytyttämällä lampukat ja valmistelemalla kaiken jumalanpalvelusta varten.

Järvenpääläisenä Jefim on usein ollut Lintulan ystävien talkoomatkalla Lintulassa. Kesän kahvitauot Ankkalammen rannalla ovat osa rakkaista talkoopäivien muistoista.

- Ne ovat mieleenpainuvia hetkiä sisariston ja muiden talkoolaisten kanssa.

Luonto kukoistaa ja jakaa voimaansa sen äärellä levähtäville.

Välillä nuori mies on leiponut Lintulassa kirkkoleipiä. Kotikirkossa Järvenpäässä hän on mukana siellä missä tarvitaan; myyjäisten

ja kirkkokahvien järjestelyissä, siivoamassa tai ystäväpiiritoiminnassa.

- Tartun erilaisiin tehtäviin mielelläni.

Vapaaehtoistyön Jefim sanoo tulleen elämään vähitellen, kirkkoon kasvun myötä. Tänä päivänä se on ensimmäisen vuoden lääketieteen opiskelijalle rakas harrastus, johon hän pyrkii löytämään aikaa aina kuin mahdollista.

- Ensi kesä on töitteen täyttämä, mutta elokuun alussa on hetki lomaa. Silloin ajattelin mennä Valamoon.

Jefim Brodkin auttaa missä voi; tässä Helsingin Uspenskin katedraalin kirkkokahveilla.

TUOMAS KALONEN

Emmi Lainio on tehnyt vapaaehtoistyötä mm. Valamon kirjastossa.

Valamo on Emminkin talkoopaikka. Ensimmäisen kerran hän tuli luostariin vuonna 2013 pyhiinvaeltajana. Kun 2016 kirjastonhoitajan opiskeluun tarvittiin harjoittelupaikkaa, oli Valamon kirjasto siihen luonnollinen kohde.

Sen jälkeen nuori nainen on tarttunut monenlaisiin luostarin tehtäviin.

- Olen saanut kirjaston lisäksi olla monissa muissakin työpisteissä; luostarin portilla oppaana, vastaanotossa, talkookoordinaattorin apuna ja luostarin kirjamesseujen osastoilla. Parina vuonna olen ollut apuna kirkolliskokouksen järjestelyissä.

Työtä ja vapaa-aikaa

Molemmat, Emmi ja Jefim kertovat siitä suuresta ilosta, jota vapaaehtoistyö antaa.

Nykyään Helsingin Kalliossa asuvalle Jefimille jo maaseudun rauhaan pääseminen on suuri asia.

- On mukava päästä välillä pois kaupungin hälinästä. Luostarin säännöllinen rytmi kiinnostaa hetkeen. Siellä voi nauttia myös kauniista ympäristöstä ja sen rauhasta, sanoo Jefim.

Hän muistuttaa myös talkoolaisten vapaaajasta. Aika luostarissa ei ole pelkkää työtä. Vapaa-aikana voi levätä päivän tehtävistä ja jakaa ajatuksia muitten talkoolaisten kanssa. Yhtenä päivänä nauru raikuu, toisena jaetaan syvimmätkin elämän salat. Usein näitten kohtaamisten kautta syntyy jopa elinikäisiä ystävyyssuhteita.

Ja talkootyö voi tukea oman elämän suuntaviivojen etsimisessä. Muutama vuosi sitten Emmi alkoi opiskella kirjastoalaa, joka alussa tuntui vieraalta.

- Valamon kirjaston harjoittelujaksolla aloin oppia mitä kirjastotyö oikeasti on. Silloin vasta

olin varma, että haluan valmistua. Koulusta en aina tuntenut saavani samaa innostusta.

Kirjastonhoitaja valmistuu tiedonhaun ammattilaiseksi ja joskus siinä saa todella vaivata päätään. Valamon kirjastossa on tuhansia niteitä lainattavaksi - ja paljon myös vanhaa ja ainoastaan tutkimuskäyttöön tarkoitettua materiaalia: Laatokaan Valamosta sodan jaloista mukaan saatu kirjakoelma sisältää kirjoja, aikakausjulkaisuja ja käsikirjoituksia 1600-luvulta alkaen. Nämä arvokkaimmat niteet ja arkisto ovat tallessa kirjaston holvissa. Joskus talkoolainen asettuu sinnekin.

- Muistan kuinka kerran istuin holvin lattialla. Siivosin siellä vanhaa lehtivarastoa. Ympärilläni oli lukuisia lehtiä. Levitin, lajitelin ja järjestelin niitä eri kasoihin numero kerrallaan. Siinä jos missä näki konkreettisesti työnsä jäljen, muistelee Emmi.

Tärkeitä, elämään mukaan kannettavia muistoja nekin.

Kuten myös talkootyön suomat hetket jumalanpalveluksissa. Vapaaehtoistyö luostarissa on kantanut molempia nuoria yhä lähemmäs omaa kirkkoa.

- Kaikki elämässäni lähtee siitä tietoisuudesta mitä kirkko opettaa Jumalasta ja kristinuskosta, sanoo Jefim.

Traditio vaikuttaa elämänvalintoihin.

- Paastot ovat osa arkeani, jos kodin ikonikin, joiden äärelle voin rauhoittua rukoukseen.

Vähän irrallaan tämä kaikki tuntuu olevan Jefimin kaveriporukasta, mutta ei hänen elämäntapaansa kukaan tunnu ihmettelevän. Ja Jefimille jo oma koti tuo konkreettisesti kirkon lähelle.

- Asun Helsingissä Helenan vanhainkodissa ihan kirkon vieressä. Käyn siellä jumalanpalveluksissa ja autan arjen toiminna.

Myös Emmille kirkko on aina läsnä. Hän siirtyi luterilaisesta kirkosta ortodoksiseen kuusi vuotta sitten.

- Ensimmäinen jumalanpalvelus antoi vastauksen: missä olen ollut kun on pitänyt olla täällä. Tunne oli hyvin vahva.

Kaikki tuntuu ihmeelliseltä - ja samalla niin kovin yksinkertaiselta ja turvallisen suoraviivaiselta.

- Tärkeää on myös tietty universaalisuus. Jumalanpalvelus on sama kaikkialla. Yhteisestä traditiosta nouseva yhteisöllisyys kantaa koko maailmaan, pohtii Emmi.

Ja myös kirkon vapaaehtoistyöhön.

- Valamossa on luonto lähellä, rukouskin. Vaikka kesällä ihmisiä parvelee paljon luostarin alueella, illaksi ympäristö hiljenee.

Ja aina on mahdollisuus mutta ei pakko mennä jumalanpalvelukseen rauhoittumaan.

- Rukous ja siihen pysähtyminen kiinnittävät hetkeen. Ikävät asiat unohtuvat. Tilalle tulee ilo ja rauha. Vapaaehtoistyö antaa mahdollisuuden kokea molempia.

Mari Vainio

NYT TALKOISIIN VALAMOON!

Valamon luostari toivottaa tervetulleiksi kaikki vapaaehtoistyöstä kiinnostuneet kirkkokuntaan tai uskontoon katsomatta. Talkoolaisilta edellytetään ainoastaan kunnioitusta luostarielämän henkeä kohtaan.

Luostarissa tehdään työtä Jumalan kunniaksi. Työtehtäviä on monenlaisia ja kaikki ne ovat yhtä arvokkaita. Tänä keväänä luostari haluaa lähestyä erityisesti vähintään 16 vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia. Talkoolaisuus tarjoaa hyvän mahdollisuuden tutustua luostariin. Se myös kartuttaa erilaisten tehtävien työkokemusta. Talkoojaksoilta saa työtodistuksen, jonka voi liittää ansioluetteloon.

Talkoolaisten on mahdollista työskennellä mm. kahvila-ravintola Trapesassa, Tuohus- myymälässä, Valamon opistossa, kirjastossa, oppaina, kirkkovahdin, näyttelyvahdin tai siivoojan tehtävissä, puutarha- ja piha-alueen töissä, rakennustöissä sekä veljestön avustamisessa kirkoissa.

Päivittäinen työaika on n. 7-8 tuntia, kuutena päivänä viikossa. Eri talkootehtävissä työskentelyaikataulu vaihtelee. Vapaa-aikana voi osallistua jumalanpalveluksiin. Talkoolaisille on järjestetty

viikottainen opastettu luostarikierros ja keskusteluhetki. Luostarin kirjasto ja kuntosali ovat talkolaisten käytettävissä. Joillekin Valamon opiston luennoille on mahdollista osallistua maksutta.

Ympäröivästä luonnosta voi nauttia kävelemällä matkamiehenristille tai hautausmaalle. Hautausmaan ja rannan rukoushuoneisiin voi tutustua omatoimisesti. Laivalaiturin rannassa on nuotiopaikka, jossa voi grillata.

Jokaisen talkoolaisten tulee täyttää hakulomake ennen talkoojaksoille tuloa.

Hakulomakkeita saa talkookoordinaattorilta sekä luostarin vastaanotosta.

Talkookoordinaattori käsittelee hakemukset ja sopii hakijan kanssa talkoojakson ajankohdasta sekä työpisteestä. Uusia talkoolaisia otetaan yhden tai kahden viikon jaksoiksi.

Lisätietoja Valamon talkootyöstä: talkookoordinaattori Maria Matsi, maria.matsi@valamo.fi tai p. 040 555 4702.

Myös Lintulan luostari ottaa vastaan talkoolaisia. Lisätietoja lintulan.luostari@ort.fi.

K-kirjain on valttia metropoliitta Panteleimonin Kuopiossa

Kuopio alkaa K-kirjaimella, mutta niin alkavat myös ne kolme asiaa, jotka metropoliitta Panteleimonin mielestä ovat parasta hänen kotikaupungissaan: kirkko, kirjasto ja Kino Kuvakukko. Kirkko ja kirjasto on helppo ymmärtää, mutta miksi Kuvakukko?

Kuvakukko esittää metropoliitta Panteleimonin mukaan laatufilejä. Siellä paneudutaan elokuvien sisältöön eikä jutteleminen tai ateriointiin. Popcornin tuoksu kuvottaa elokuvien ystäväksi tunnustautuvaaisä esipaimenta.

Toukokuun 17. päivänä 70 vuotta täyttänyt metropoliitta ottaa haastattelijan vastaan kotonaan Ajurinkadulla. Pieni asunto on kalustettu hyvin tarkoituksenmukaisella tavalla. Mitään ylimääräistä ei ole, mutta kaikki tarpeellinen löytyy. Jokainen huonekalu on mietitty tarkasti. Jokaisella on historiansa, jonka isä esipaimen osaa kertoa.

Yhtä tarkasti hän osaa kertoa asuintalonsa historiasta, joka on samalla iso pala koko Suomen ortodoksisen kirkon historiaa.

Ajurinkatu on Kuopiolle ominainen rännikatu, eikä osoite sen varrella vielä sano paljonkaan. Talolla on kuitenkin toinen osoite,

jonka kuultuaan monet vanhemmat kuopiolaiset ja ortodoksit muuallakin Suomessa tietävät, että kyse on Suokadun piispantalosta.

Ortodoksisen kirkon arkkipiispanistuin siirtyi sotien jälkeen Sortavalasta Kuopioon, ensin tilapäisesti. Vuonna 1955 kirkolliskokous kuitenkin teki pysyvämmän ratkaisun: kirkon keskushallinto pysyi Kuopiossa.

Tilaongelmat ratkaistiin muutamaksi vuodeksi, kun kirkko muun muassa Petsamon luostarilta jääneillä varoilla 1960-luvun alussa osti useita asunto-osakkeita kerrostalosta Suokadulta. Talosta löysivät sijansa niin kirkollishallitus kuin Kuopioon vuonna 1961 siirretty pappiseminaarikin.

Piispantaloksi taloa ryhdyttiin kutsumaan pian, koska siinä parhaimmillaan asui kolme piispaa: arkkipiispa Herman, apulaispiispa Paavali ja luterilaisen kirkon Kuopion hiippakunnan ensimmäinen piispa Eino Sormunen.

- Kaupungilla kyseltiin, että eikö piispoille tule riittää. Joku vääräleuka keksi, että eihän riittää tule, kun on kolme piispaa, mutta vain yksi akka. Asiahan oli niin, että Herman oli leski, Paavali munkki ja vain Sormusella oli puoliso, Panteleimon nauraa.

Sittemmin talossa ovat asuneet myös apulaispiispa Aleksis ja apulaispiispa-aikoinaan myös arkkipiispa Johannes, metropoliitta Ambrosius ja metropoliitta Arseni.

Panteleimon itse asuu talossa nyt toista kertaa. Suokadun virka-asuntoon hän muutti ensimmäisen kerran vuonna 1997 Valamon luostarista, kun hänet valittiin apulaispiispaksi. Samasta talosta löytyi asunto, kun hän jäi eläkkeelle Oulun hiippakunnan esipaimenen tehtävistä keuhkokuumeella vuonna 2013.

- Talon Ajurinkadun puoleiseen siipeen rakennettiin vastikään hissi. Jos hyvin käy, tämä saattaa olla minun viimeinen kotini, hän sanoo.

Henkinen kotimaa

Kuopio oli Panteleimonin mukaan itsestään selvä valinta eläkeläisen asuinpaikaksi.

- Oulussa oli kaikin puolin hyvä olla, mutta kyllä itäinen Suomi silti tuntui henkiseltä kotimaalta. Halusin tulla tuttuun kaupunkiin ja kun vielä varmistui, että pääsen tähän taloon, ei asiaa tarvinnut miettiä.

Kuopioon hän ensimmäisen kerran muutti jo vuonna 1969, kun hän aloitti opiskelun pappisseminaarissa. Seminaari oli juuri siirtynyt Suokadulta uusiin tiloihin Karjalankadulle. Ylioppilaaksi vieremäläisnuorukainen oli kirjoittanut Iisalmen Lyseosta. Koulunkäynti sujui milloin paremmin, milloin huonommin.

- Kun oma ala löytyi, opiskelu muuttui helpommaksi ja mielekkäämmäksi. Töitä joutui kuitenkin tekemään. Me ylioppilaat tulimme suoraan seminaarin neljännelle luokalle, mutta jouduimme tenttimään varsinaisten opintojen ohessa aikaisempien vuosikurssien aineita.

Seminaaria seurasivat jatko-opinnot Leningradin Hengellisessä Akatemiassa, jonka jälkeen hän liittyi Valamon luostarin veljestöön. Luostarin johtajana hän toimi lähes kaksi vuosikymmentä. Tuona aikana luostaria rakennettiin voimakkaasti.

- Minä en ota siitä kunniaa. Kyllä rakentamisen ideoija ja toteuttaja oli silloin luostarin taloudenhoitajana toiminut metropoliitta Ambrosius, Panteleimon sanoo.

Helppoa ei ollut igumenillakaan. Luostarin velkataka oli välillä huimaava. Asiat olisivat saattaneet päättyä huonostikin. Nyt velat on jo maksettu.

- Jälkikäteen voi sanoa, että vaikka kalliiksi tuli, kaikki mitä on rakennettu, on tarpeellista ja tärkeää. Itse kyllä huokasin helpotuksesta, kun sain luovuttaa luostarin yleisavaimen pois ilman, että sen suurempaa katastrofia pääsi syntymään.

Heinäveden Papinniemen muuttokuorma kulki Kuopioon vuonna 1997, kun Panteleimon aloitti silloisen arkkipiispan Johanneksen apulaispiispana.

- Yhteistyö hänen kanssaan sujui mielestäni hyvin. Kunnioitin arkkipiispaa kovasti. Hänellä oli laaja yleissivistys ja elämäkokemus. Lisäksi hän oli erittäin älykäs. Hän näki nopeasti asioiden ytimeen ja lausui mielipiteensä. Kun hän jostakin oli mielipiteensä muodostanut, hänen päätään oli äärimmäisen vaikea kääntää.

Panteleimon muistelee lämmöllä, miten Johannes piti huolta työtovereistaan.

- Kun tulimme taksilla lentokentältä keskellä yötä ja jäin autosta Suokadulla, Johannes ei päästänyt autoa liikkeelle ennen kuin oli nähnyt, että pääsen turvallisesti sisälle.

- Viisi vuotta apulaispiispana oli kuin yli-

määräinen lukion kurssi yksityisoppilaana, Panteleimon arvioi.

Missä lauma, siellä paimen

Eläkevuosinaan isä esipaimen seurannut tarkasti kirkon asioita, vaikka sanookin, että on parempi olla isommin viisastelematta, kun ei enää ole piispana valmistelemassa asioita.

Arkkipiispanistuimen siirrosta Kuopiosta Helsinkiin hänellä on kuitenkin selkeä kanta.

- Kannatin siirtoa jo monta vuotta ennen sen toteutumista. Siellä missä on lauma, tarvitaan myös paimen. Siirto oli satsaus tulevaisuuteen.

Seurakuntien rakenneuudistuksesta puhuttaessa hän muistelee Valamon luostaria sen taloudenhoidossa auttaneen ja jo edesmenneen kauppaneuvos Jaakko Paalasmaan sanoja.

- Tulevat uhkat pitää ennakoida. Silloin ongelmat on paljon helpompi hoitaa.

Suomen kirkon tulevaisuudelle metropoliitta pitää tärkeänä sitä, että maahan muualta muuttavat ortodoksit otetaan keskeisesti mukaan kirkon elämään ja toimintaan. Hän toivoo, että liiallinen kansallisuusajattelu ei jatkossakaan pääse häiritsemään.

- Me suomalaiset olemme melko jäyhiä ihmisiä. Siksi on piristävää, että ulkomailta tänne tulleet, usein elämänmyönteiset ja iloiset ihmiset tulevat rikastuttamaan seurakuntien toimintaa. Jumalanpalveluksia toimitetaan useammalla kielellä, eikä se näytä aiheuttavan narinaa vanhemman väenkään joukossa. Ihmiset ymmärtävät, että kirkon on palveltava kaikkia, ei vain minua.

Venäjän kirkon lahja

Ensi kesänä vietetään kahta juhlaa, joiden molempien merkitys on Suomen kirkolle historiallinen. Kaksi Johannesta eli Johannes Valamolainen ja Johannes Ilomantsilainen julistetaan pyhiksi. Panteleimon muistuttaa tosiasiaista, joka on tärkeä.

- Isä Johannes on Venäjän kirkon lahja Suomen ortodokseille.

Skeemaigumeni Johannes on ollut tärkeä henkilö metropoliitta Panteleimonille jo pitkään. Ensimmäisen kerran hän tutustui häneen lukiessaan nuorena poikana Ortodoksisen Veljestön lehteä Hehkuva Hiillos.

- Siinä oli kilvoituselämää käsitteleviä kirjoituksia, joiden allekirjoituksena oli Valamon luostarin vanhus. Minulla heräsi kiinnostus tätä vanhusta kohtaan. Myöhemmin sain tutkia hänen kirjoitettuja ja myös tutustua joihinkin hänen rippilapsiinsa.

Ensimmäinen kirja skeemaigumeni Johanneksen kirjeistä ilmestyi jo 1970-luvulla. Silloin kirjeet käänsi venäjältä suomeksi arkkipiispa Paavali. Kirjeistä riitti toiseenkin kirjaan, joka julkaistiin viime vuonna. Nyt kääntäjänä oli

metropoliitta Panteleimon.

Hän on kirjoittanut myös isä Johanneksen elämäkerran ja samasta aiheesta romaanimuotoisen teoksen, joka tänä vuonna julkaistiin myös englannin kielellä.

- Isä Johanneksella oli annettu kyky esittää ortodoksisen kirkon opetus tavalliselle ihmiselle ymmärrettävässä muodossa. Tämä lahja on tarkoitettu kaikille ihmisille, ei vain meille suomalaisille, Panteleimon sanoo.

Iloinen Panteleimon on siitä, että ortodoksisen kirkkoon on liittynyt runsaasti ihmisiä aikuisiällä.

- Heitä on eri tavoin johdatettu kirkkoon, joko sukuperinnön kautta tai muuten. Monet toimivat merkittävällä tavalla kirkossa. Erityisen ilahuttanut olen siitä, että nämä ovat henkilöitä, jotka eivät tule kirkkoon ovet paukkuen ja ryhdy arvostelemaan entistä hengellistä yhteisöään, vaan pyrkivät etsimään yhteyttä.

Idea omista juhlista

Jumalanpalvelukset ovat edelleen luonnollisesti tärkeällä sijalla metropoliitta Panteleimonin elämässä. Hän on tuttu näky seurakunnan pääkirkossa, mutta myös muissa Kuopion seurakunnan pyhäköissä. Niissä kaikissa palveluksia ei toimiteta yhtä säännöllisesti kuin katedraalissa ja ihmiset ovat kiitollisia, kun toimittamassa on joskus myös piispa.

Laaja ja monipuolinen maakuntakirjasto on myös paikka, jonne Panteleimon usein suuntaa kulkunsa.

- Kirjasto on vain kivenheiton päässä torilta. Lehtiosastolta löytyy muun ohessa Suomen dekkariseuran julkaisu Ruumiin kulttuuri sekä Vieremän ja Sonkajärven pitäjälehti Miilu, Panteleimon muistuttaa.

Dekkareita isä esipaimen on kertomansa mukaan lukenut läpi elämänsä. Se ei ole riittänyt, vaan hän on myös kirjoittanut niitä itse. Kirjat sijoittuvat yläsavolaisiin maisemiin, joissa elää myös ortodoksitauksia evakkokarjalaisia. Se maustaa piispan kirjoittamia dekkareita.

- Olen yrittänyt tuoda kirjoissani esiin myös uskontoa. En tyrkyttämällä, vaan luontevalla tavalla. Haaste se kyllä on, Panteleimon myöntää.

Seuraava dekkari ilmestyy elokuussa. Kirjan nimi on Äänisen aallot. Juonta kirjailija ei paljasta, mutta kertoo, että teoksessa ikäänäntynyt pappi kuolee syntymäpäivänään epäselvissä olosuhteissa.

- Idean kirjaan sain omasta syntymäpäivästäni. Varmuuden vuoksi kirja kuitenkin julkaistaan vasta kolme kuukautta syntymäpäiväni jälkeen, hän nauraa.

Mauri Liukkonen

Muistinvaraisesti

Miten paljon ihminen tavanomaisissa askareissaan toimiikaan muistin varassa! Kotona, työssä ja harrastuksissa on varma ja tyytyväinen olo, kun voi luottaa muistiinsa. Asiat sujuvat kuin itseksen. Samalla koetut asiat ja myös koko koettu elämä rakentuu muistojen varastoksi.

Muistoja on monenlaisia. Lapsuudesta voi nousta mieleen pieniä asioita, ehkä jokin esine tai jokin pieni tapahtuma. Jos antaa aikaa ja viivähtää tällaisessa kokemuksessa, se voi täydentyä. Ehkä nousee mieleen tuoksu, valo tai joitakin uusia muistikuvia, jotka joutenkin liittyvät ensin palautuneisiin.

Tänä keväänä tuli kuluneeksi seitsemän vuotta Uuden Valamon päärakennuksen palosta. Kolmikerroksisen kartanorakennuksen paikalla on nyt nurmea. Olen jo jotenkin tottunut siihen, että rakennuksen paikka on tyhjä. Mutta edelleen hämmästellen totean: miten voi olla, että tämä alue on noin pieni?

Papinniemen eli Uuden Valamon päärakennuksella oli omat historialliset vaiheensa. Ensimmäiset sata vuotta se oli tavanomaisessa kartanokäytössä, sitten vuodesta 1940 alkaen ja paloon 2012 asti se palveli luostarin tarpeita. Tämä jälkimmäinen jaksokin sisältää monia eri vaiheita. Ajan kuluessa koristepylväät ja parvekkeet menivät huonoon kuntoon ja purettiin. Munkit löysivät keljoja muista rakennuksista, ja päärakennuksessa asui 1970-luvulla keittiön emäntä. Tuolloin oli uunilämmitystä korvattu patteriverkolla. Alakerran salin pahviset väliseinät oli purettu ja viereiseen

huoneeseen oli sisustettu pieni kirkko, jossa palvelukset toimitettiin parin vuoden talvena, kun vanhaa kirkkoa ei lämmitetty.

Myöhemmin, nuoren polven munkkien aikana, taloa kunnostettiin ja entisöitiin johdonmukaisesti ja arvokkaasti. Samalla ulkoseinien väri muuttui keltaiseksi.

Lapsuudessani ja nuoruudessani talon ulkoseinien väri oli valkoinen ja niin sitä kutsuttiinkin valkoiseksi taloksi. Vanhempieni seurassa kävin tässä talossa toistuvasti teetä juomassa igumeni Nestorin luona sekä ainakin pappismunkkien Pamvan, Arkadin ja Tarasin luona. Tämä oli 1950-lukua ja talo oli ollut luostarin käytössä jo toistakymmentä vuotta. Muistiini piirtyy mielikuva munkkien asuttamasta talosta. Lisäksi talossa oli muutaman nunnan huone. Heistä nunna Nimfodoran

Papinniemen eli Uuden Valamon seitsemän vuotta sitten palanut päärakennus.

tehtävänä oli huolehtia naispyhiinvaeltajista, jotka myös majoitettiin valkoiseen taloon: kolmannessa kerroksessa oli päätyhuone, jossa oli pyöreä peltikamiina. Tämä kerros oli muuten lämmittämätön, mutta kamiina teki mahdolliseksi majoittumisen myös keväisin ja syksyisin.

syksyisin.

Kolmannessa kerroksessa oli tuolloin kirkko, joka ensisijaisesti oli suomenkielisten pyhiinvaeltajien jumalanpalveluksia varten. Sen lattialle saattoi kesällä majoittaa pyhiinvaeltajia. Kirkkopukuvarasto oli samassa kerroksessa.

Mieleeni nousee yhä uusia kuvia. Ne jäävät vajaiksi: miten vaikea onkaan luonnehtia huoneista syntyviä vaikutelmia, ilmapiiriä, ääniä, koko kokemusten kirjoja.

Nurmi viheriöi, omenapuut järvenpuoleisella rinteellä kukkivat. Muisto luostarin päärakennuksesta säilyy monien pyhiinvaeltajien ja matkailijoiden mielessä. Muistot välittyvät kerrotuina eteenpäin, mutta kokemukset ovat koko täyteydessään vain niiden pääomana, jotka ovat jossain vaiheessa saaneet olla mukana.

Muistinvarainen tieto on lähtökohtaisesti epätäsmällistä. Tähän vaikuttaa lukematon määrä tekijöitä. Ne voivat olla sisäisiä tai ulkoisia, ne voivat liittyä kokijan henkilöhistoriaan ja vastaavansiin kokemuksiin tai voivat värittyä niiden ihmisten kautta, joiden seurassa kokemukset ovat syntyneet.

Muistinvarainen tieto on täysi syy pitää arvossa. Muistot voivat olla hyviä tai ikäviä tai kaikkea siitä väliltä, ne auttavat parempaan itseymmärrykseen. Ja jos löytyy kiinnostunut kuulija, ääneen kertominen tuo muistot lähemmäksi ja voi aueta aivan uusiakin näköaloja.

*Sergius Colliander
Kirjoittaja on Heinävedellä asuva pappi*

Mitä on hengellinen apu?

Ihminen on aineellisen luomakunnan olennoista mahtavin ja avuttomin.

Ihminen on mahtavin. Kielensä ja käsiensä avulla, merkkien ja työkalujen käyttäjänä, ihminen hallitsee kaikkialla, minne levittäytyäkään.

Samalla ihminen on avuttomin. Mikään muu olento ei ole niin pitkään ja niin suuren avun tarpeessa kuin ihminen synnyttyään. Monikaan olento ei ole niin suojaton luonnonvoimille ja vaaroille kuin ihminen paljaassa ruumiissaan. Ihminen on altis myös sielun kärsimykselle: hän kärsii koko muistinsa pinta-alalla, luopumisen, erilisuuden ja muukalaisuuden kärsimyksiä.

Koko elämän kaarella, vastasyntyneestä sylilapsesta kuolinvuoteelle, ihminen tarvitsee valtavasti apua. Avuttomuus ja mahtavuus voidaan nähdä yhdessä: ihminen on luotu tarvitsemaan toista, hakemaan apua kumppanista, perheestä, yhteisöstä, yhteisön muistista. Ihminen on kasvanut mahtavaksi vajuutensa vuoksi.

Raamattuun nojaten kirkko opettaa, että aineellisessa luomakunnassa ihmisen tekee erityiseksi henki. Henki on voima, jonka Jumala puhalsi ihmiseen saattaessaan päätökseen hänen luomisensa. Henki, joka on Jumalasta lähtöisin, tuntee Jumalan, etsii Jumalaa ja löytää rauhan yksin Hänessä.

Piispa Feofan, Mitä on hengellisen elämä?

Hengessä on ihmiseen istutettu poltava kaipaus. Henki on tarkoitettu siteeksi Jumalaan, yhteyden kanavaksi häneen. Hengessä ihmiseen on kirjoitettu tietoisuus Jumalan laista, omatunto. Sen soimaukset muistuttavat alati, mihin meidät on luotu ja tarkoitettu: rakastamaan Jumalaa ja lähimmäistä.

Ihmisen luominen hengelliseksi on sinetti hänen tarvitsevuudelleen. Ihminen ei löydä

merkitystään maailmasta; hänen henkensä janoaa Jumalan Henkeä. Ihminen on kuin loputon nälkä, joka ei löydä tyydytystään luodusta, koska vain Luoja itse voi sen sammuttaa. Myös tämän vajavuuden Jumala on tarkoittanut ihmisen kasvuksi: Jumalalta apua anoen ihminen voi kasvaa pyhydessä aina Jumalan kaltaisuuteen.

Nyt voimme ehkä hyväksyä hengellisellevulle seuraavan määritelmän: Hengellinen apu on oikeaa apua ihmisen hengen kaipa-

gellisen avun lähde. Kirkko on pyhissä mysteeri- ja rukouksessaan hengellinen sairaala. Koko kirkon elämä on suuntautunut hengellisen avun välittämiseen sen yhteydessä eläville.

Kuka sitten voi antaa hengellistä apua? Kirkossa se on annettu papeille erityiseksi tehtäväksi sielunhoidon, opetuksen ja mysteerioiden toimittamisen muodossa. Kuitenkin kuka tahansa kristitty voi Jumalan avulla olla toiselle hengellinen auttaja: esirukoilijana, uskon vahvistajana, rohkaisijana, lohduttajana, kannustajana rukoukseen ja kilvoitukseen. Molemmipuolista hengellistä apua tarjoaa jos yksin se, että saa jakaa uskonsa ja toivonsa toisten kanssa.

Usein etsimme hengellistä apua ajallisiin murheisiin: ruumiin ja sielun terveyteen, läheisiin ihmisiin, toimeentuloon ja turvallisuuteen. Nämä eivät toki ole hengellisenkään elämämme kannalta merkityksellisiä asioita. Näihin voimme Jumalalta anoa apua, mutta emme voi olettaa, että Jumala aina vastaa meidän odotustemme mukaisesti. Hengellinen apu ei koskaan pysähdy maalliseen onneen ja hyvinvointiin.

Hengellinen apu on ainoa apu, joka tunnustaa ihmisen ikuisena olentona, jolla on jumalallinen alkuperä ja päämäärä. Se ei sulje ihmistä aikaan ja maailmaan, vaan näkee tämän todellisena päämääränä pelastuksen, elämän Jumalan yhteydessä, jonka täyttymys on tulevassa elämässä.

Hengellinen apu ei väheksy aikaa ja maailmaa, mutta asettaa ne iankaikkisuuden valoon. Kenties iankaikkisuuden valo on myös ajallisia murheitamme parhaiten lääkitsevä apu.

Pastori Tuomas Kallonen

Koko elämän ajan, sylilapsesta kuolinvuoteelle, ihminen kaipaa apua.

ukseen Jumalan yhteyteen ja kärsimykseen tuon yhteyden menettämisestä.

Hengellisen avun lähde on ensisijaisesti Jumala: Pyhä Henki ravitsee, parantaa ja pyhittää henkeämme. Jumala puhuu hengellemme Raamatussa, joka on ehtymätön hen-

KIRKKOMUSIIKKI ON TIE TOISENLAISEEN LEPOON

Kanttorin työssä kirkossakävijän näkökulma jumalanpalveluksien musiikkiin saattaa joskus unohtua. Siksi päätin jututtaa kotiseurakunnassani Ilomantsissa muutamia seurakuntalaisiamme. Kalastin keskusteluistamme artikkelia varten helmiä, jotka ruokkivat omaa ymmärrystäni kirkkomusiikin merkityksestä jumalanpalvelukseen osallistuville ihmisille.

Tie ortodoksikanttoriksi Suomessa käy nykyisin yliopisto-opintojen kautta. Kanttoriksi opiskellessa harjoitellaan satoja tunteja musiikillisia aineita, kuten musiikin teoriaa, kuoronjohtoa, laulutekniikkaa ja pianon soittoa. Ortodoksisella seminaarilla kanttorinalut oppivat toimittamaan jumalanpalveluksia kirkon vuosisataisen perinteen mukaan. Tämän lisäksi tutkintoon kuuluvat tietysti teologiset aineet ja muut yleisesti yliopiston tutkintoihin kuuluvat aineet. Monipuolisen maisterintutkinnon jälkeen seurakuntaan töihin tuleminen tapahtuu kuitenkin harvoin kivutta. Aloittava kanttori saattaa yllättyä, jopa järkyttyä siitä, miten paljon oppimista vielä on esimerkiksi siinä, miten kanttorin tärkein instrumentti eli kuoro kootaan ja saadaan myös pysymään koossa.

Yrittäessään hallita monta asiaa yhtä aikaa, saattaa kanttori sokeutua sille, miten he, joiden puolesta kuorokin laulaa, eli tavalliset seurakuntalaiset kirkkomusiikin koke-

vat. Siksi päätin astua ulos omasta ”kanttorin kuplastani” ja tartuin hihasta muutamia seurakuntalaisia selvittääkseni, miten he kirkkomusiikin kuulevat ja mitä se heille merkitsee. Otokseni seurakuntalaisistamme pientä tutkimustani varten oli vähintäänkin vakuuttava: kaksi pariskuntaa Ilomantsin Martiskaisia, joista kaikki olivat syntyneet 1950-luvulla. Niin Ilomantsiin hiljattain takaisin muuttaneet Petter ja Auli, kuin Möhköä jo useamman vuosikymmenen asuttaneet Armi ja Markkukin ovat kulkeneet ortodoksisen kirkon kupolien suojassa pitkän taipaleen.

Kirkkomusiikissa tärkeintä ovat sanat

Auli liittyi ortodoksiseen kirkkoon täysikäisenä, mutta kirkkolauluja hän oppi jo silloin, kun hän lapsena seisoi Ilomantsin Pyhän Elian kirkossa kuorossa laulaneen äitinsä vieressä. Myöhemmin Auli lauloi isä Hannu Loiman nuorisokuorossa, ja sen jälkeen monissa muissa kuoroissa siellä minne perheen tie on vienytkin. Tällä hetkellä

Auli osallistuu jumalanpalvelukseen Petterin kanssa kirkkokansan puolella. Kirkkomusiikin merkitys sekä konservaattorina uransa tehneelle Aulille että edelleen työelämässä olevalle valokuvaajalla, Petterille, on suuri. Mutta ei vain kirkkomusiikin, vaan myös musiikin yleensäkin. Molemmat tunnustavat olevansa klassisen musiikin suurkuluttajia. Kirkkomusiikkia kuitenkin kuuntelee eri tavalla kuin klassista musiikkia. Kirkkomusiikin paikka on Aulin ja Petterin mielestä kirkossa ja sen käyttö esimerkiksi taustamusiikkina ei tunnu yhtä luontevalta.

Kirkossa rukoilijan kannalta on tärkeintä, että kirkkolaulu tarkoittaa myös laulajilleen nöyrää rukousta. On tärkeää saada kuulla sanat selvästi, sillä muutenhan olisi aivan sama mitä kuoro laulaisi. Auli ja Petter eivät ota kantaa kanttorin valitsemiin sävelmiin muuten kuin siinä mielessä, että niiden pitäisi olla tasapainossa kuoron todellisten voimavarojen kanssa. Yksiääninenkin laulu voi olla kaunistaa.

Vaikka kirkkoon mennessä usein väsyttää, jälkeensä aina tuntuu, että kannattipa lähteä. Jumalanpalvelukset ikään kuin tyhjentävät arjen pois ja antavat tilalle jotain voimaannuttavaa, kohottavaa. Kirkkomusiikista voi saada luovuuden voimaa, henkistä ellei hengellistä energiaa. Jumalanpalvelukset – ja kirkkomusiikki niiden osana – tarjoavat kirkossa kävijälle toisenlaista lepoa, kuin mitä arjen pyörittämisestä väsynyt ihminen kotiin jäädessä saisi. Näitä ajatuksia kuunnellessani mieleeni nousivat myös moniin ikoneihin kirjoitetut Kristuksen sanat:

”Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon” (Matt. 11:28).

”Äiti, älä itke!”

Armin ensimmäiset muistikuvat kirkkomusiikin kuulemisesta palaavat aikaan, jolloin mummo otti hänet mukaansa praasnietoille Hattuvaaraan ja Ilomantsiin. Mieleen praasnietoilta jäi myös se, että mummo puristi kättä kipeästi, jottei pieni tyttöjä katoaisi ihmismassoihin. Yhtenä Pyhän Elian kirkon ponomareista toimiva Markku taas muisteli kuullessaan ensimmäisen kerran kirkkolauluja ja vaeltajan lauluja tiistaiseurassa. Kirkossa käyminen on aikuisiällä ollut osa perheen normielämää lasten syntymisestä saakka. Kirkkoon tulemisessa on ollut jotain hyvin luontevaa – se on tuntunut kotiin tulemiselta.

Kirkkomusiikki on kiinteä osa jumalanpalvelusta.

Markun mielestä kirkkomusiikin kautta jumalanpalveluksiin pääsee sisälle, musiikki ikään kuin virittää palvelukseen tavalla jota on vaikea selittää. Palveluksien aikana Markku seuraa tarkkaan papin käsikirjasta palveluksien etenemistä, ja näin myös kuoron laulua. Kokonaisuutta ajatellen kirkkomusiikin tehtävä suuri: se kantaa koko palveluksen ja antaa sille rakenteen. Armin mukaan kirkkomusiikki myös rauhoittaa ja rukouksia kuuntelemalla oppii. Merkityksellisistä kirkkolauluista mieleen nousevat erityisesti liturgiassa kerubiveisussa laulettu sanat *”Heittäkäämme pois kaikki maalliset huolet”*. Se merkitsee kuulijalleen sitä, että kirkossa on lupa olla rauhassa kaikelta ylimääräiseltä.

Aikanaan, kun Armin oma mummo haudattiin, silloin perheen vielä pienet tyttäret kummastelivat miksi äiti itki palveluksen aikana. Kirkkolaulussahan sanottiin, että nyt pitäisi olla iloinen, sillä mummo pääsee pyhiin joukkoon. Kuultuaan tämän Armi jäi miettimään, tuliko itse kuunneltua kovin tarkkaan sitä, mitä kirkossa laulettiin. Myös lapsenlapset ovat tuoneet kirkkomusiikin osaksi elämää uudella tavalla.

Koulussa Armi ei saanut juurikaan kannustusta laulamiseen, ja siksi osallistuminen lauluun aikuisiällä on ollut vaikeaa. Lapsenlapset eivät aikuisien estoja ymmärrä, eikä nelivuotias Sannikkaan näin antanut mummolleen vaihtoehtoja, kun hänen mielestään oli aika yhdessä laulaa *”Taivaallinen Kuningas”* -veisua.

Nykyisin sekä Armi että Markku ovat mukana Ilomantsin kirkkolaulupiirissä, jossa opetellaan resitatiivista lukutapaa, sekä kirkkosävelmiä yksinään. Minkäläisen näkökulman jumalanpalveluksiin tämä on pariskunnalle antanut? Armin mielestä kirkon tekstejä kuuntelee itse ääneen resitatiivilla lukiessa eri tavalla, jotenkin tarkemmin. Ylipäänsä mukaan lähteminen on tarkoittanut omien pelkojen voittamista. Ääneen lukeminen ja laulaminen vaatii rohkeutta, ja onnistuminen turvallisessa porukassa tuntuu hyvältä. Markku toivoo, ettei kokisi tässä *”otsarypyttömässä ryhmässä”* tulevaisuudessakaan esiintymispaineita. Markku on huomannut, että porukassa lukiessa tai laulaessa toisia toimittajia ja laulajia pitää kuunnella paljon tarkemmin kuin yksin toimiessa. Teksteille tulee myös uudenlainen merkitys silloin, kun niihin liittyy kaiken muun mitä jumalanpalveluksissa tapahtuu. Kysymys on vuoropuhelusta, jolloin myös toimittavan papiston vastaukset täytyy kuunnella tarkkaan.

Auli ja Petter ”kotikirkossaan” Eginan saarella Kreikassa suuren torstain liturgian jälkeen.

Kirkkomusiikin selittämätön voima

Haastattelujen aikana huomasin, että kirkkomusiikin kautta koettuja asioita ei ole aivan yksinkertaista sanoittaa. Kirkkomusiikin luomaa tunnelmaa on vaikea kuvata sanoin, kirkkomusiikki tuntuu ikään kuin kohottavan kirkossa olijat, mutta minne? Kirkkomusiikin merkitys kaikille haastelluilleni oli erittäin suuri. Kirkkomusiikin selittämättömän voiman kautta toiseus tulee läsnä olevaksi, se jokin, minne sanat eivät voikaan yltyä. Yhteinen piirre kaikille kuulemilleni ajatuksille oli myös se, että kirkkomusiikki käsitettiin kiinteäksi osaksi jumalanpalveluksien suurempaa kokonaisuutta, ja sen irrottaminen tästä kokonaisuudesta saattoi tuntua epäluontevalta.

Keskustelen usein kirkkokuorolaisten kanssa kirkkomusiikista. Kaikki laulajani ovat sitä mieltä, ettei kenelläkään ole syytä jäädä kirkkolaulajan palvelutehtävässä tyytyväisenä laakeilleen lepäämään - kirkkokuoron työmaa on loputon. Samalla pitäisi muistaa olla kiitollinen ja onnellinen kaikesta siitä hyvästä, mitä kovalla työllä on jo saavutettu.

Keskusteluni Martiskaisten kanssa palauttivat ajatukseni siihen, että voisin itsekin yrittää kanttorina nähdä kirkkolaulun enemmän osana jumalanpalveluksien kokonaisuutta – en vain omana itsenäisenä kokonaisuutena. Samalla haastateltavieni huomiot kannustivat minua työssäni eteenpäin. Musiikki herättää aina tunteita, sen tie käy sydämen kautta ja kanttorina on tärkeää saada välillä kuulla, että työ mitä teen, on myös kuulijoilleen hyvin merkityksellistä.

Kanttori Riikka Patrikainen

Armin ja Markkun kirkkoon tuleminen on kuin kotiin saapumista.

KIRKON HENGELLESTÄ OHJAUKSESTA

Kirkossa on aina ollut hengellistä ohjausta. Viime kädessä Jumala ohjaa elämäämme.

Hengellinen ohjaus ja opetus alkaa jo lapsuusiästä. Ihannetilanteessa lapsen vanhemmat opettavat hengellisen elämän perusasioita mm. lukemalla lapsen kanssa iltarukoukset ja opettamalla tekemään ristinmerkin. Vanhempien lisäksi hengellisessä ohjauksessa ovat mukana myös kummit ja koulun uskonnonopettaja. Parhaimmillaan lapsi pääsee jo kasteen ja mirrhavoitelun jälkeen säännölliseen ehtoollisyhteyteen käydessään vanhempiensa tai kummiensa kanssa liturgiassa.

Jos kotona vanhemmat ovat kirkon elämästä vieraantuneita eivätkä kummitkaan hoida velvollisuuttaan lasta kohtaan, vastuu lapsen

hengellisestä ohjauksesta ja opetuksesta jää uskonnonopettajan vastuulle. Jos uskonnon opetusta on koulussa vain yksi viikkotunti, uskonnonopettaja voi kokea riittämättömyyttä oppilaansa hengellisen kasvatuksen vastuussa.

Vain suurimmissa seurakunnissamme on myös lasten- ja nuorten ohjaajia, jotka voivat olla osoittamassa tietä hengelliseen elämään. Kristinoppileireillä nuoret ovat otollinen maaperä kylvää heihin innostusta rukouksella ja jumalanpalveluselämään sekä elämään kirkon yhteydessä.

Kirkkomme opettaa, että lapsen tulisi jo 7-vuotiaasta osallistua katumuksen mystee-

rioon, mutta käytännössä näin tapahtuu harvoin. Nykyisin monet ortodoksilapset Suomessa osallistuvat ensimmäistä kertaa synnintunnustukselle vasta kristinoppileirin yhteydessä. Ihanteellista olisi, jos nuori alkaisi säännöllisesti pitää yhteyttä rippi-isänsä ja osallistuisi katumuksen sakramenttiin, jolloin rippi-isä voisi ohjata nuoren hengellistä elämää oikeaan suuntaan.

Hengellisen ohjauksen armo

Hengellisenä ohjaajana voi kirkkomme perinteen mukaan toimia pappi, munkki tai nunna ja joskus myös harras maallikko. Hengellisenä ohjaajana toimiminen on vaativa tehtävä.

Ohjaajan on tunnettava hyvin ortodoksisen kirkon oppi ja traditio niin, että hän voi ohjata kaittavaansa kirkon näkemysten mukaan, oikeassa hengessä kohti Jumalan valtakuntaa. Hän ei kuitenkaan saa olla lakihenkinen tai tuomitseva vaan Kristuksen rakkauden täyttämä ihminen, joka pyrkii kaikin tavoin auttamaan ja tukemaan hengellistä lastaan. Hengellinen ohjaaja tarvitsee nöyryyttä ja paljon kärsivällisyyttä kaittavien ohjauksessa. Munkit Kallistos ja Ignatios Filokalissa opettavat millainen hengellisen ohjaajan tulisi olla:

”Ohjaajan tulee olla Hengen kantaja ja hänen elämänsä tulee olla sopusoinnussa hänen sanojensa kanssa. Lisäksi hänen tulee olla ylevämielinen, mutta nöyräsydäminen ja muuten kaikin puolin nuhteeton – toisin sanoen joka suhteessa sellainen kuin Kristuksen tahdon mukaisen opettajan tulee Jumalan sanan mukaan olla.” (Filokalia 4, ss. 135-136, 14)

Rukouksellinen yhteys rippi-isään

Jokaisella ortodoksilla tulisi olla oma rippi-isä, jonka luona hän käy säännöllisesti synnintunnustuksella. Rippi-isäksi tulisi valita pappi, jota arvostaa ja johon luottaa. Käytännössä rippi-isä on yleensä myös hengellinen ohjaaja rippilapselleen. Tällä hetkellä meillä Suomessa ei ole skeemaigumeni Johanneksen kaltaisia ohjaajavanhuksia saatikka stareseja, joilla olisi selvänäkemisen lahja. Tämän vuoksi papit rippi-

isän roolissa joutuvat usein myös hengellisiksi ohjaajiksi. Kirkkoon liittyvät kaipaavat hengellistä ohjausta ja siksi kummien tehtävä on olla uudelle ortodoksille kanssakulkija ja opastaja käytännön asioissa. Rippi-isällä on suuri hengellinen vastuu kaittavastaan. Rippi-isän ja rippilapsen välillä on myös rukouksellinen yhteys. Rippi-isä rukoilee rippilapsensa puolesta ja niin tulisi myös rippilapsen muistaa hengellistä isäänsä esirukouksissa.

Monesti rippilapsi haluaa ongelmiinsa ratkaisun suoraan rippi-isältään. Toki rippi-isä voi pohtia yhdessä rippilapsensa kanssa ongelman eri ratkaisuvaihtoehtoja, mutta ratkaisu on kuitenkin aina rippilapsen oma ja hän kantaa itse vastuun päätöksestään.

Rippi-isän tulee kunnioittaa rippilapsen vapaata tahtoa eikä hän saa millään tavoin painostaa tai pakottaa rippilasta ja hengellistä ohjattavaansa tekemään oman tahdon vastaista ratkaisua. Hengellinen ohjaaja ei saa käyttää minkäänlaista henkistä väkivaltaa ohjattavaansa kohtaan.

On olemassa kuitenkin tilanteita, joissa hengellisen ohjaajan ja ohjattavan välille voi syntyä sellaisia ristiriitoja, että hengellisen ohjauksen suhde ei voi jatkua. Rippilapsi voi esimerkiksi pyytää neuvoa samaan asiaan useammaltakin papilta tai hengelliseltä ohjaajalta eikä ole siten kuuliainen ja uskollinen rippi-isälleen ja hänen neuvoilleen. Joskus rippilapsi voi myös kiintyä väärällä tavalla rippi-isäänsä, jopa rakastua häneen.

Silloin rippi-isän tulisi ohjata kaittavansa toisen papin rippilapseksi.

Luostareiden hengellinen ohjaus

Eri luostareissa on erilaisia käytäntöjä, mutta yleensä jokainen luostariin tuleva kuuliaisuusveli saa rippi-isän lisäksi jonkun kokeneemman ohjaajan, joka neuvoo häntä käytännön asioissa, mutta myös ohjaa hengellisesti.

Luostareissa kuuliaisuuden hyve on arvostettu ja siinä ohjattavan tulisi olla ehdottoman kuuliainen hengelliselle ohjaajalleen. Joissakin luostareissa veljet tapaavat hengellistä ohjaajansa päivittäin ja toisissa esimerkiksi kerran viikossa sunnuntaisin, kuten Laatokan Valamossa on ollut käytäntönä.

Rippi-isän luona käydään synnintunnustuksella taas paastoaikoina tai tarvittaessa, mutta harvemmin kuin tapaamassa hengellistä ohjaajaa. Ohjaajavanhusjärjestelmän ja yksilöllisen ohjauksen lisäksi luostareissa on myös yleistä ohjausta.

Luostarin johtaja pitää veljestölle opetuspuheita, mutta myös muut koulutetut isät voivat pitää opetuspuheita yhteiseksi hyödyksi esimerkiksi juhla- ja sunnuntailiturgioissa, missä myös pyhiinvaeltajia on yleensä mukana.

Mikään elämässämme ei ole sattumaa. Jumala voi tahtoessaan lähettää vaikka pienen lapsen sanomaan meille vastauksen johonkin elämäämme liittyvään kysymykseen.

Valamon luostarin igumeni Sergej

Pyhien isien opetuksia hengellisestä ohjauksesta

Pyhittäjä Simeon Uusteologi:

”Jos haluat luopua maailmasta ja oppia elämään evankeliumin opetusten mukaan, älä antaudu kokemattoman äläkä himojen vallassa olevan opettajan ohjaukseen, ettei hän evankeliumin mukaisen elämän sijaan opettaisi sinulle saatanallista elämää. Hyvien opettajien opetuksetkin ovat hyviä, pahojen taas pahoja, ja huonot siemenet tuottavat aina huonoja hedelmiä.

Ano rukouksin ja kyynelin, että Jumala antaisi sinulle himottoman ja pyhän ohjaajan. Tutki itsekin pyhää Raamattua ja etsi erityisesti käytännön ohjeita pyhien isien kirjoituksista. Kun vertaat opettajasi ja ohjaajasi opetuksia ja tekoja pyhiin kirjoituksiin, voit katsella niitä aivan kuin kuvastimesta ja ymmärrät hänen elämän-

sä ja opetuksensa laadun. Omaksu ja säilytä mielessäsi se, mikä on sopusoinnussa pyhien kirjoitusten kanssa. Väärä ja vieras taas erota ja pane syrjään, ettet eksyisi. Meidän päivinämmet monet ovat osoittautuneet eksyttäjiksi ja vääriksi opettajiksi.” (Filokalia 3: s.102; 32-33).

Pyhä Gregorios Palamas:

”Pyri siihen, että sinulla olisi koko elämäsi ajan hengellinen isä, jolle kerrot kaikki syntisi ja kaikki ajatuksesi. Häneltä saat parannuksen ja synninpäästön, sillä hengellisille isille on annettu valta päästää ja sitoa sieluja. Kaikki minkä he sitovat maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä he päästävät maan päällä on oleva päästetty taivaassa. (vrt. Matt.18:18). Tämän armon

ja vallan hengelliset isät ovat saaneet Kristukselta. Sen tähden tottele heitä äläkä väitä vastaan, ettet saattaisi sieluasi kadotukseen.” (Filokalia 4, ss. 94-95, 10).

Pyhittäjä Markus Askeetti:

”Älä ryhdy sellaisen ihmisen oppilaaksi, joka ylistää itseään, jottet nöyryyden sijaan oppisi ylpeyttä.” Ja ”Jos osaksesi on tullut hengellinen opettaminen eikä sinua totella, murehdi mielessäsi, mutta älä muuten kiihdy. Sillä kun murehdit, et joudu tuomitavaksi yhdessä tottelemattoman kanssa. Jos taas joudut kuohuksiin, nuo samat kiusaukset, jotka oppilastasi ahdistavat, tulevat koetelemaan sinuakin.” (Filokalia 1, s.161,10, s.201,176).

VESA TAKALA

Kirkkoliput kylän raitilla

Ristisaattooperinne on säilynyt kirkossamme eri puolilla Suomea. Kirkkojen ja tsasounien nimikköpyhien vuosipäivänä juhlittavan praasniekan yhteydessä kierretään ristisaatossa vähintäänkin kirkon ympäri, toisinaan pidemmälle kylä- tai kaupunkiyhteisön pariin.

Useamman päivän pituiset ristisaatot ovat harvinaisempia, mutta niitäkin jaksetaan yhä järjestää. Hiihto-, vene- tai pyöräristisaatto antaa mahdollisuuden keskittyä hiljaiseen rukoukseen matkan edetessä. Taukopaikoilla toimitetaan jumalanpalveluksia ja ravitaan ruumista eväillä.

Rovasti Vesa Takala Koverosta omaa pitkän kokemuksen ristisaattojen järjestämisessä ja jatkaa sinnikkäästi hengellisen perinteen ylläpitämistä. Hän on ollut suurena apuna kirkossa valmistella olevan **Ristisaatto 2020 -teemavuoden** taustatyössä. Tänä keväänä Koveron pappi on suunnitellut viiden päivän pyöräristisaattoa Joensuusta Ilomantsiin.

Pyöräily tukee hienolla tavalla yksinkertaisen Jeesuksen rukouksen harrastamista – siihen saa rytmin. Tavallisessa ristisaatossa, joka eroaa vaelluksesta, toimitetaan jatkuvasti rukouspalveluksia. Se ei onnistu hiihtäen eikä pyöräillen, koska liikutaan pitkässä jonossa eikä perässä kulkija kuule mitään edessä lauletaan. Hiihto- ja fillariristisaatot ovat mitä parhain tapa Jeesuksen rukouksen opettelemiseen.

Pidempiä vaellusristisaattoja suunnittelevan tulee ottaa huomioon monia käytännön asioita, kuten ruokahuolto, majapaikat, ensiapu, turvallisuus, vastuunjako ja tiedotus. Jokaisella vaeltajalla on oltava oma vakuutus ja liikkeellä ollaan omalla vastuulla. Jumalanpalvelusten toimittaminen sujuu vaellusporukalta yhteistyössä seurakuntien vapaaehtoisten ja työntekijöiden kanssa.

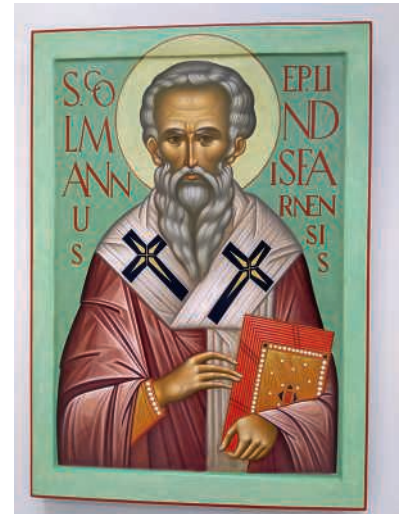
Vaellusristisaatto mahdollistaa hienolla tavalla seurakuntalaisten yhteisöllisyyden vahvistamisen, kun tarvitaan erilaisia taitoja, päästään luontoon liikkumaan ja rukoilemaan, tutustutaan naapuriseurakunnan pyhäkköihin ja kutsutaan mukaan kaikkia pienelle pyhiinvaellukselle, jossa voi olla mukana lyhyen tai pidemmän pätkän.

Vesa Takala kertoo edesmenneen piispa Aleksin todenneen vuonna 1981, että ”ristisaatto ilmaisee jotakin oleellista kristillisestä uskosta ja kirkosta. Se ei ole – niin kuin saatetaan helposti luulla – jonkinlainen ohjelmanumero tai näytös. Siinä Jumala on läsnä siunaten ja pyhittäen. Se on uskon todistusta maailmalle, se on myös liikkeellä oleva seurakunta matkalla kohti Jumalan valtakuntaa.”

Riina Nguyen

Lisätietoja: [Hiippakunnissa järjestettävät seminaarit, riina.nguyen@ort.fi](mailto:Hiippakunnissa_jarjestettavat_seminaarit_riina.nguyen@ort.fi), [Ristisaatto 2020 -teemavuosi, soili.penttonen@ort.fi](mailto:Ristisaatto_2020_temavuosi_soili.penttonen@ort.fi).

Ristisaatto 2020 -teemavuoden pienempiä ja isompia ristisaattoja on hyvä alkaa suunnitella juuri nyt. Kaikissa hiippakunnissa järjestetään elo-syyskuussa kaksipäiväiset seminaarit, joissa yhtenä tärkeänä aiheena on ristisaattooperinne ja ideointi vuoden 2020 ristisaatoiksi ympäri Suomen. Kuopion ja Karjalan hiippakunnan seminaari järjestetään Joensuussa 6.–7.9. ja avauspuheenvuoron pitää metropoliitta Arseni.

YHTEISET PYHÄMME JAKAMATTOMAN KIRKON AJALTA - IKONINÄYTTELY VALAMON LUOSTARISSA

Valamon luostarin uusien ikonien kansainvälinen näyttely koostuu yli sadasta ikonista, joissa on kuvattu jakamattoman kirkon (ennen vuotta 1054) ajan pyhiä miehiä ja naisia. Näyttelyssä nähdään paljon Suomessa ennennäkemättömiä ikoneja. Lännen pyhien vanhoja ikoneja ei käytännössä ole juurikaan säilynyt, siksi nykyisten ikonimaalarien edessä on ollut vaikea ja haasteellinen tehtävä; kehittää ja esittää uusi ikonografia pyhien hahmoista kanonin puitteissa.

Näyttelyn idea sai alkunsa, kun tammikuussa 2016 Artos Fellowship -järjestön venäläinen puheenjohtaja Sergei Chapnin esitteli Moskovassa erästä uusien ikonien näyttelyä paikalliselle roomalaiskatoliselle piispalle. Tapaamisesta virisi ajatus ikoninäyttelystä läntisen Euroopan pyhistä jakamattoman kirkon ajalta. Ikonimaalarit viidestätoista eri maasta lupasivat maalata ja lainata ikoneja useammaksi vuodeksi näyttelyä varten.

Ennen Suomea näyttely on ollut esillä Minskissä Valko-Venäjällä. Suomesta näyttely siirtyi takaisin Venäjälle Siperiaan ja sieltä Itävaltaan.

Näyttely tutustuttaa erilaisiin koulukuntiin, perinteisiin suuntauksiin ja tyyliin sekä kuvan tulkinnan uusiin lähestymistapoihin kristillisessä taiteessa ja nykyajan ikonimaalauksessa.

Ikonit on maalattu seuraavissa maissa: Espanja, Iso-Britannia, Israel, Italia, Kreikka, Latvia, Liettua, Puola, Ranska, Serbia, Suomi, Tadžikistan, Ukraina, Valko-Venäjä ja Venäjä.

Näyttely on toteutettu yhteistyössä moskovalaisen Artos Fellowship -järjestön kanssa.

”Yhteiset pyhämmme jakamattoman kirkon ajalta” -ikoninäyttely on avoinna 12.1.2020 saakka. Lisätietoja: www.valamo.fi

VESA TAKALA

PETROS SASAKI – mestari Japanista

Japanilaissyntyisen Petros Sasakiin ikoneita on useissa ortodoksisissa kirkkoissa, rukoushuoneissa ja yksityiskodeissa ympäri Suomea.

Tänä vuonna Sasakiin syntymästä tulee kuluneeksi 80 ja kuolemasta 20 vuotta. Suomen ortodoksinen kulttuurimuseo RIISA juhlistaa tätä japanilaissyntyistä mestaria esittelemällä monipuolisesti taiteilijan tuotantoa.

Petros Sasaki (1939–1999) oli merkittävä ikonitaiteen edistäjä ja opettaja Suomessa. Sasaki koulutti kokonaisen uuden ikonimaalarisukupolven erityisesti Kuopion ja Oulun alueella. Tämä perintö elää edelleen suomalaisten ikonimaalareiden ikoneissa.

Petros Sasaki ei kuitenkaan maalannut vain ikoneita vaan hänen kädenjälkensä näkyy myös mm. graafisessa suunnittelussa, lo goissa, kirkkolipuissa ja kirjojen kuvituksissa.

Petros Sasaki – Mestari Japanista -näyttelyn aineistoa ovat lainanneet hänen poikansa Simeon Sasaki, Suomen ortodoksiset seurakunnat, Lintulan ja Valamon luostari sekä yksityishenkilöt.

*Petros Sasakiin näyttely on avoinna 31.8. saakka
Lisätietoja: www.riisa.fi*

HENNA HIETANEN, RIISA

Petros Sasaki syntyi Ōdatessa, Pohjois-Japanissa. Sasaki polveutui vanhasta japanilaissuvusta, joka oli kääntynyt ortodoksisuuteen Venäjän kirkon lähetystyön tulokseksi jo 1860-luvulla.

Sasaki opiskeli Tokion ortodoksisessa pappisseminaarissa ja valmistui pappiskandidaatiksi 1961. Samaan aikaan hän opiskeli Japanin taideakatemiassa mm. länsimaista öljymaalausta. Vuonna 1964 Sasaki aloitti ortodoksisen teologian ja ikonimaalauksen opinnot Kreikassa. Hän osallistui myös aktiivisesti erilaisiin kirkkotaitteen projekteihin.

Toisen maailmansodan jälkeen Suomessa ei ollut vielä vakiintunutta ikonimaalustraditiota. Uusien pyhäkköjen ikonimaalareina toimivat taiteilijat, joilla ei aina ollut tarvittavaa teologista osaamista. Arkkipiispa Paavali kutsui Ateenassa opiskelleen Petros Sasakiin Suomeen 1968. Hänen tehtävänään oli kohottaa ikonimaalauksen tasoa ja palauttaa se opillisesti oikeille raiteille. Tästä alkoi vuosikymmenten yhteistyö arkkipiispa Paavalin ja Suomen ortodoksisen kirkon kanssa. Sasaki juurrutti elämänsä Suomeen virallisesti 1975. Hänet on haudattu Lintulan Pyhän Kolminaisuuden luostarin hautausmaalle.

VIERASKIRJA

Armon inhimillinen kuva

Venäläinen psykologi Lev Vygotski (1896–1934) on sanonut ”Kaikki ihmisen mielentoiminnot syntyvät kahdesti, aluksi ihmisten välillä ja siten sisäisinä”. Tämä säännönmukaisuus toistuu ihmisen elämän kaikissa vaiheissa ja kaikilla aloilla. Yhteys on alusta lähtien molemminpuolinen. Lapsi ei ole tyhjä taulu, johon aikuisten tekemiset tai tekemättä jättämiset piirtyvät. Hänessä on elämänvoima, jonka kannattelemana ja suuntaamana hän osallistuu alusta alkaen kaikkeen ympärillään tapahtuvaan. Sisäinen on siten vastavuoroisen toiminnan tuotetta. Sitä kutsutaan kokemukseksi.

Synnyttyään sisäistyneet kokemukset alkavat säädellä ihmisen toimintoja maailmassa ja hänen suhdettaan siihen. Joskus sisäisen ylivalta kehittyi niin musertavaksi, että ihminen on kuin Markuksen evankeliumin halvaantunut mies, joka ei väentungoksessa kyennyt lähestymään Jeesusta. Hän tarvitsi toisten apua. Sairasta oli kantamassa neljä miestä, ja kun muu ei auttanut, he purkivat katon ja laskivat vuodematon Jeesuksen eteen. Heidän vakuuttuneisuutensa oli miehen parantumisen edellytys.

Jumalan huolenpito toteutuu ihmisten kautta. Kerran sisäistyneen on tultava uudelleen näkyväksi ihmisten välillä, jotta se menettäisi pakottavan voimansa. Katumuksen sakramentissa mielessä oleva puetaan sanoiksi Jumalan kasvojen edessä ja papin todistaessa.

Psykoterapiassa toteutuu sama periaate. Jotta terapiassa kävijä ymmärtäisi itseään ja toimintatapojaan, hänen on voitava ilmaista kaikkea mielessään liikkuvaa joutumatta pelkäämään häpeää tai torjutuksi tulemistä. Terapeutti on oikeastaan Jumalan anteeksiantavan armon ja uskollisuuden inhimillinen kuva, vaikka hän ei itse sitä tietäisi tai niin ajattelisi. Peloton ja kantaa ottamaton suhtautuminen kaikkeen, mitä terapiassa kävijä imaisee, luo edellytykset sille, että hän voi sisäistää uudenlaisia tapoja suhtautua itseensä.

Mikael Leiman

EINO NIEMINEN

Taivaalliset värit – Sinistä ja kultaa -näyttely

Sinebryhoffin taidemuseossa Helsingissä on kesän ajan esillä Taivaalliset värit – Sinistä ja kultaa -näyttely. Näyttelyssä on mukana myös RIISAn kokoelmissa olevat alttarievankeliumi Valamon luostarista (painettu 1852, kannot 1862) ja käsiristi Konevitsan luostarista (1838).

Museo esittelee näyttelyään: ”Sininen ja kulta kuuluvat historiallisesti kaikkein arvokkaimpiin materiaaleihin. Materiaalien loistokkuuden ja kalleuden myötä ne ovat saaneet lukemattomia merkityksiä. Kulta viittaa aurinkoon, Jumalaan, valtaan ja rikkauteen. Sininen on

kunnian ja arvokkuuden väri, vallan vertauskuva. Keskiajan taiteessa kulta symboloi taivasten valtakuntaa. Neitsyt Maria istui kullan ja loiston ympäröimänä, kuningattarena valtaistuimellaan – taivaallinen valo korostui Marian sinistä viittaa vasten. Merkitykset ovat ajan kuluessa muuttuneet vertauskuvallisemmiksi. Materiaalit ja värit vaikuttavat miellelyhtymiin, muistikuviin ja tunnekokemukseen.”

Näyttely on avoinna 25.8. saakka.

Lisätietoja: www.sinebryhoffintaidemuseo.fi

Niccolò da Foligno
Foligno 1425/1430–1502
Pyhä Katariina Aleksandrialainen
Öljy kankaalle / Onni Okkosen kokoelma, Joensuun taidemuseo

PYHÄKKÖJEN PYÖREITÄ VUOSIA

Tänä vuonna monet pyhäköt juhlivat pyöreitä vuosia. Vanhin näistä pyhäköistä on vuonna 1899 valmistunut Pyhän Aleksanteri Nevalaisen ja pyhän Nikolaoksen kirkko Tampe-reella.

Muita tasavuosia täyttäviä pyhäköitä ovat muun muassa 70 vuotias Syväniemellä sijaitseva Ylienkeli Mikaelin tsasouna. 60 vuotiaita ovat tänä vuonna Kristuksen kirkastumisen kirkko Kajaanissa, Pyhän Nikolaoksen kirkko Hoilolassa, Kaikkien pyhien rukoushuone Lapinlahdella, Apostolien Pietarin ja Paavalin kirkko Nurmeksessa, Pyhän Sakariaan ja pyhän Elisabetin kirkko Savonlinnassa, Suurmartyyri Georgios Voittajan kirkko Siilinjärvellä ja Trifon Petsamolaisen tsasouna Varejoella. Kuopion keskustalon kirkko, Apostoli Johannes Teologin ja Karjalan valistajien kirkko, täyttää 50 vuotta.

Ilomantsin ortodoksinen kuoro osallistui Tampe-reen, vuoden 2014 kirkkolaulupäiville Riikka Patrikaisen johdolla.

KIRKKOLAULUPÄIVIEN (1929–2014) KUVAMUISOJA

Ortodoksiset laulupäivät ovat olleet kirkkomusiikin merkittäviä tapahtumia Suomessa. Seuraavat, XIX laulupäivät järjestetään Joensuussa 15.–17.5.2020. Kerään tapahtumiin liittyviä muistoja tutkimusta ja näyttelyä varten. Onko sinulla valokuvia laulupäiviltä tai muistoja, joita haluaisit jakaa? Tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja kuvat palautetaan lähettäjälle.

Ota yhteyttä!

Maria Takala-Roszczenko
Teologian osasto, Itä-Suomen yliopisto
PL 111, 80101 Joensuu
maria.takala@uef.fi

Kirkkomme maailmalla

Moskovan patriarkaatti

”Järjellä Venäjää ei voi ymmärtää. Venäjään voi vain uskoa”. Fjodor Tjuttševin (1803–1873) runo kertoo, miksi Venäjän kirkostakaan ei kannata kertoa vain Wikipedia-tiedoin.

Bysantista Venäjänmaalle tullut ortodoksisuus levisi nopeasti pohjoiseen. Kolminaisuuden ja Sergein luostari – Zagorsk – Moskovan pohjoispuolella, Kirill Belozerskilaisen luostari Valgetjärvellä Äänisen itäpuolella tai Valamon luostari Laatokalla olivat kukoistavia jo keskiajan lopulla.

Ortodoksisuudesta tuli nopeasti Venäjän valtioskonto. Ensimmäinen Venäjän hallitsija, joka otti käyttöön latinalaisen keisarin caesar-nimen venäjänkielisessä muodossa ”tsar” oli Ivan IV (1530–1584). Hän oli Rurikuskuinen, jonka myyttinen kantaisä oli legendan mukaan pohjoismaalainen, viikinki, ruotsalainen tai ehkä suomalainen.

Ennen tsaari Ivania kirkon ja valtion suhteissa oli perustana maallisen ja kirkollisen vallan välinen sinfonia. Ivanin hallinnon mallina ei ollut harmonia, vaan yhtäältä Englannin kuninkaan Henrik VIII:n ja Ruotsin kuninkaan Sigismundin tehokas tyrannius ja toisaalta dominikaanimunkkien järjestys. Niiden pohjalta tsaari loi vastustajien vainoamiseen erikoistuneen veljeskuntansa (opritšnina) ja sai suomenkieleen nimekseen

”Iivana Julma”. Tsaari oli harras ortodoksi. ”Ihmisenä olen syntisistä suurin, mutta hallitsijana täydellinen”, hän luonnehti itseään.

300 vuotta myöhemmin Dostojevski yritti selittää, miten erottaa toisistaan Kristus ja inkvisiittori. Johanneksen evankeliumia luenut kirjailija antoi Karamazovin veljeksissä ja Idiootissa kasvot sille ortodoksisuudelle, josta syntyi nimitys ”venäläisestä Kristuksesta”. Järjestelmän pahuuden kanssa Venäjän kirkko joutui silmäkkinä bolševikkien noustua valtaan marraskuussa 1917. Ortodoksinen kirkko lähti kulkemaan venäläisen Kristuksen tietä: kirkko suuteli kiduttajaansa suurinkvisiittoria.

Venäjän kirkko levisi 1800-luvulla eri puolille maailmaa. Helsingin Uspenskin kokoisia katedraaleja rakennettiin Denveriin, Pariisiin, Nizzaan, San Franciscoon, Tokioon ja kymmeniin muihin metropoleihin.

Venäjän kirkko patriarkaattina on syntynyt kaksi kertaa. Ensin Iivana Julman lankomiehen Boris Godunovin (1552–1605) aloitteesta ja toisen kerran Iosif Stalinin käskystä syyskuussa 1943.

Moskovan patriarkaattissa on tänään 310 hiippakuntaa, 37 000 seurakuntaa ja lähes 40 000 pappia. Se on maailman suurin ortodoksinen valtiokirkko.

Jyrki Härkönen

media

YLE Radio 1

21.5. Iltahartaus klo 18.50,
rovasti Heikki Huttunen

25.5. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.15,
TT Jelisei Heikkilä

To 30.5. Liturgia Ort.fi klo 10
striimataan kirkon sivuille.

15.6. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.15
nunna Elisabet

18.6. Iltahartaus klo 18.50
pastori Kimmo Kallinen

13.7. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.15
kirkkoherra Ville Kiiveri

16.7. Iltahartaus klo 18.50
pastori Mikko Sidoroff

Tiedot kesän jumalanpalveluksista eivät olleet vielä saatavilla ennen lehden painoon menoa.

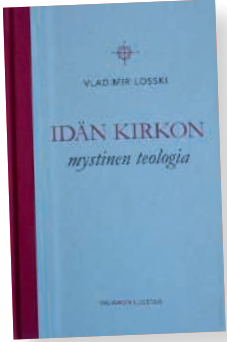
Liturgia radioidaan noin joka toinen sunnuntai. Tämän vuoden alusta lähtien kirkko on lisännyt myös ort.fi -sivustolle striimattavien palvelusten määrää. Kirkko striimaa mm. kaikki suurten juhlien palvelukset, jos niitä ei ole voi seurata Yleisradion kanavien kautta. Kevätkaudella striimausten pääpaino on suuren paaston palveluksissa.

Ortodoksiset aamuhartaudet lähetetään kuukauden kolmantena lauantaina ja iltahartaudet kuukauden kolmantena tiistaina. Liturgia lähetetään sunnuntaisin klo 11 alkaen, Iltahartaudet tiistaisin klo 18.50 ja aamuhartaudet lauantaisin klo 6.15 ja 7.15. YLE Radio 1. Radiopalvelukset ja -hartaudet ovat kuunneltavissa Yle Arenassa.

De svenska radiogudstjänsterna och andakterna sänds i Radio Vega.

Koltankieliset radiohartaudet lähetetään Yle Saame (Yle Sápmi) -kanavalla, jota voi kuunnella netin kautta kaikkialla Suomessa.

Dogmatiikan klassikko vihdoin suomeksi

Vladimir Losski: Idän kirkon mystinen teologia, Suomenenos ja esipuhe: yli diakoni Jyrki Härkönen. 334 sivua. Valamon luostari 2019.

Iloitsin suuresti kuultuani, että Vladimir Losskin klassikkoteos aiotaan julkaista suomeksi. Idän kirkon mystinen teologia oli minuun suurimman vaikutuksen tehnyt teologian tenttikirja Jean Daniéloun teoksen Raamattu ja liturgia (Bible et liturgie) ohella. Idän kirkon mystinen teologia vuodelta 1944 onkin ollut lukuisten teologioiden ja papiston sekä maallikoiden kuluttama teos.

Losskin teos koostuu esseistä, jotka vastaavasti pohjautuvat Ranskassa teologian ja filosofian harrastajille pidettyihin luentoihin. Teoksen kantava teema on se, että oppia Jumalasta ja suoraa kokemusta Hänestä ei voi erottaa toisistaan. Spiritualiteetti on aina yhteydessä oppiin (logos). Losski arvostelee läntisen teologian tapaa rationalisoida Jumala filosofian keinoin.

Losski tuo teoksessaan ilmi läntisen, sekä roomalaiskatolisen ja protestanttisen, että ortodoksisen dogmatiikan eroja ortodoksisesta perspektiivistä. Tämä ei tarkoita kuitenkaan, että Idän kirkon mysti-

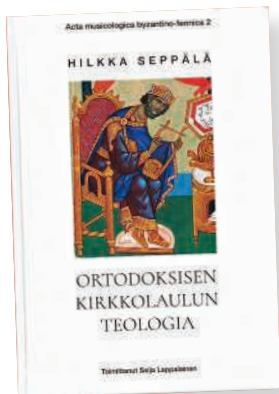
nen teologia olisi erityisen poleeminen teos, vaan pikemminkin erityisen hyödyllinen meille, jotka elämme läntisen teologian vaikutusalueella. Tämän vuoksi teos on erityisen hyödyllinen kirkkoon liittyjille, jotka haluavat juurta jaksain selvittää ortodoksisen dogmatiikan eroavaisuudet (ja yhtäläisyydet) läntisiin perinteisiin.

Idän kirkon mystinen teologia on haastava, mutta ei mahdoton lukea. Kreikan- ja latinankieliset selvennykset selkeyttävät Losskin terminologiaa näitä kieliä hallitsevalle. Teosta pystyy kuitenkin lukemaan myös tavallinen maallikko. Teologian sanastoa tuntemattoman kannattaa ottaa lukemisen avuksi kääntäjän esipuheessa mainitsema Seppo A. Teinosen Teologian sanakirja (1975). Suomenenos on sujuvaa luettavaa, mutta jäin itse kaipaamaan viittauksia suomeksi käännettyjen isien kirjoituksiin, esimerkiksi pyhän Iisak Niniveläisen Koottuihin teoksiin (2005) tai joihinkin Filokalialian isiin.

Losskin teosta voi suositella kaikille: teologeille ja papiston jäsenille, uskonnonopettajille, kaikille ortodoksisesta ajattelusta kiinnostuneille sekä jokaiselle, joka haluaa sivistää itseään yhdellä ortodoksisen kirjallisuuden klassikoista.

Pastori Otto Laukkarinen

Avaimia laulun ymmärtämiseen

Hilka Seppälä:
Ortodoksisen kirkkolaulun teologia
Acta musicologica byzantino-fennica 2
Toim. Seija Lappalainen
Suomen bysanttilaisen musiikin seura ry.
2018

Hilka Seppälä tarjoaa uudessa kirjassaan väkevän todistuksen laulun merkityksestä ortodoksisessa kirkossa. Teos tarjoaa avaimia laulun ymmärtämiseen ortodoksisen jumalanpalveluksen soivana muotona, mutta myös koko olevaisuuden element-

tinä ja ihmisen ja Jumalan vuorovaikutuksen välineenä.

Kirja kokoaa yhteen keskeisimmät teemat Seppälän elämäntyöstä kirkkomusiikin professorina, tutkijana ja opettajana, Joensuun yliopistossa. Kirkkomusiikin teologia tuli kirkkomusiikin opetusohjelmaan Seppälän ansiosta, ja hänen luentonsa sekä julkaisunsa ovat perehdyttäneet teologeja aihepiiriin jo kolmen vuosikymmenen ajan.

Kirja rakentuu kymmenestä luvusta, jotka luotaavat muun muassa laulun osuutta Vanhassa ja Uudessa testamentissa, enkeleitä laulun esikuvina, laulamisen tapojen kehitystä varhaiskristilliseltä kaudelta alkaen bysanttilaiseen perinteeseen, ortodoksisen jumalanpalveluskierron rytmittämään laulua, kirkon suhdetta soitimiin, kirkkolaulun

rakenteellisia periaatteita (kahdeksansävelmistö) ja notaatiota laulun asuna (neumikirjoitus).

Seppälän teos ei puhu ”vain musiikista”. Sen perspektiivinä on koko luomakunta. Laulaminen näyttäytyy Jumalan luomistyön harmonian ilmaisuna. ”Maailma kaikessa hyvässä rytmisyydessään ja järjestyksessään toteuttaa Luojaansa jumalallista harmoniaa.” Tällöin kyse ei ole laulamisesta niinkään äänen tuottamisen kannalta, vaan tuon harmonian, hyvän järjestyksen, rikkomisen varomisesta. ”Luotu lähestyy Luojaansa laulaen”, ja se on arvokasta, tapahtuupa se äänellä tai ihmisen sydämessä.

Seppälän teos nojaa vahvasti kirkon patristiseen traditioon. Se ei lähesty lähteitä historiallis-kriittisesti vaan uskon ohjeina. Isien kirjoitukset paljastavat, miten syvältä ortodoksisen teologian ytimeistä laulu löytääkään sijansa.

Teoksen syväluotteisuutta heijastaa sen ilmaisu, josta voisi tuon tuostakin poimia yksittäisen lauseen, kiteytyneen viisauden, syvemmän pohdinnan aiheeksi.

Ortodoksisen kirkkolaulun teologia on arvokas tiedon ja ajattelun lähde kaikille kirkon traditiosta, teologisesta perinteestä ja kirkkotaitteiden kokonaisvaltaisuudesta kiinnostuneille.

Maria Takala-Roszczenko

О Божественной помощи

Очень часто верующие люди в своих свидетельствах о полученной ими Божественной помощи акцентируют свое внимание на сверхъестественных событиях, когда чудесное вмешательство Благодати Святого Духа помогло им справиться с тяжелыми жизненными испытаниями. Это и не удивительно, поскольку религиозное чувство, заложенное в саму человеческую природу, склонно пробуждаться именно под влиянием тех или иных катастрофических событий. Многие исследователи религиозных культов напрямую утверждают, что природный страх человека перед неизвестным является основной причиной возникновения религий как таковых.

Такой взгляд на действия Божественной Благодати мы можем обнаружить и в текстах Священного Писания, в которых приводятся многочисленные примеры благодатной помощи Божией в адрес, как богоизбранного иудейского народа, так и последователей христианского вероучения. Эти славные чудеса поражают наше воображение и утверждают веру человека в Божественное Милосердие. Действительно, всю земную жизнь Христа, Его окружало множество людей, ищущих от Него исцеления и помощи в своих скорбях, но давайте задумаемся настолько ли все умирительно в этих библейских рассказах, повествующих нам о многочисленных проявлениях Божественной Благодати.

Мы помним обличительные слова Спасителя, называющие тех, кто следует за Ним только ради чудес и знамений «родом лукавым и прелюбодейным» (Мф. 12,39), и это не случайно. Любое действие Бога по отношению к нам требует нашего ответного в нем соучастия, поскольку истинность Божественной помощи в каждом случае ее проявления находится именно «в глазах смотрящего». Христа окружали книжники и фарисеи, которые были свидетелями множества удивительных чудес, но они видели в них лишь нарушение ветхозаветного закона, а все исцеления, совершенные Спасителем, приписывали бесовским силам. Многие из приходивших ко Христу относились к Божественной помощи весьма потребительски, некоторые даже ставили Христу в претензию то, что Его ученики не справились с

поставленной им задачей, другие и вовсе забывали поблагодарить Бога за совершенное чудо, как сделали это девять из десяти исцелившихся прокаженных.

Христианам необходимо бороться с любыми проявлениями в себе языческого мировоззрения, нам не следует относиться к духовной помощи прагматически, обращаясь к Богу лишь в случае ее непосредственной необходимости. По церковному вероучению Божественная Благодать даруется каждому человеку вне зависимости от его личных заслуг как безвозмездный Дар Божественной Любви, имеющий в Своем основании Голгофскую Жертву нашего Спасителя. Благодать Святого Духа, родившая Церковь в день Святой Пятидесятницы, живет в Ней и сейчас, невидимо пребывая со всеми нами с момента нашего крещения, всегда готова действовать в нас Своей Безграничной Силою.

Вера в невидимое присутствие Божественной помощи в жизни каждого верующего человека символично выражается в идее существования Ангела-Хранителя, всегда пребывающего с нами и защищающего нас от дьявольских искушений. Но проблема состоит в том, что мы, пребывая в суете земной жизни, очень часто забываем о близости к нам Божественной Благодати. Горделиво надеясь на собственные силы, мы пытаемся действовать самостоятельно и вспоминаем о помощи Божией лишь тогда, когда совершенные нами поступки уже привели к своим печальным последствиям.

Господь сотворил человека свободным, поэтому Благодать Пресвятого Духа, пребывая в человеке, не может полностью во всем руководить им, управляя каждым его действием. Бог Своею невидимую помощью пытается возвышать духовную составляющую человеческой личности над его чувственной телесной половиною, но самовольное уклонение человека во грех, приводит к тому, что его дух, стремящийся к Богу, теряет свою силу и, по слову святителя Феофана Затворника: «Сорастворяется с душевностью, а через нее – с чувственностью до того, что будто исчезает в них». Рабство собственным чувствам, главным из которых в человеке остается его горделивое самомнение, приводит к тому, что сила Божественной

помощи ослабевает, и он делается легкой добычей для дьявола, который как раз черпает свои силы в нашей слабости.

В этом плачевном для человека состоянии Божественная помощь состоит в том, чтобы попытаться пробудить в нем голос совести, тем самым оживив естественные свойства человеческого духа. Благодаря этому Божественному вмешательству в человеке может появиться чувство неудовлетворенности своим нынешним греховным состоянием и возникнуть желание изменить его, приведя в согласие с Божественной Волей. Именно это произволение свободной человеческой воли может позволить Богу начать действовать в нем Своею Благодатью.

«Се, стою у двери и стучу» (Откр. 3,20), – говорит нам Господь. Он не хочет неволить нас, поэтому со смирением ждет нашего к Нему обращения. Если находясь в скорбях, нам будет казаться, что Бог оставил нас, постараемся вспомнить, что Он здесь рядом за дверями нашей души. Нам необходимо лишь открыть их, доверившись Божественной Воле, впустить в себя Благодать Божию и, сделавшись сосудами Святого Духа, направить всего себя на служение Богу и ближним.

протоиерей Константин Стрекачев

*Aamun Koiton
seuraava numero ilmestyy
29.7.2019 ja sen teemana on
«Talous ja hengellisyys».*

Puuristit

- * Valmistettu lehtikuusesta
- * Koko: n.160cm x 80cm
- * Käsittelemättömänä tai valkoiseksi maalattuna
- * Messinkinen nimilatta
- * Pystytys maahan ruostumattomaan teräsjalkaan jossa säätöruuvit

Verstas Wiinimäki
verstas@wiinimaki.fi
www.wiinimaki.fi
gsm: +358401897109
Lappeenranta

Taivaat julistavat Jumalan kunniaa- kamarikonserttisarja Leonid Bashmakov (1927-2016): 12 kvartetia psalmien teksteihin

Laulajat:

Varvara Merras-Häyrynen, sopraano

Elisabet Petsalo, altto (Ilomantsissa Riikka Patrikainen)

Heikki Hattunen, tenori

Sampo Haapaniemi, baritoni

Pielinen Soi! -festivaali

Paaterin kirko, Lieksa

Su 14.7. klo 18.30

Liput: 18 €. Liput ennakkoon: www.nettilippu.fi.

Huom! Etu 23.6.2019 saakka: Liput nettilipusta 16 € (asiakkaalle ei muita kuluja).

Lieksan Matkailuoppaat järjestää konserttiin yhteiskuljetuksen Lieksan keskustasta.

Yhteistyössä: Paaterin Galleria Kahvila, Vuonislahden Taiteilijatotalo ry, Lieksan kaupunki, Lieksan Matkailuoppaat ry

Pikkukirkon yösoitto, Savonlinna

Su 7.heinäkuuta klo 21

Liput: 12 € ovelta tuntia ennen konserttia

Liput ennakkoon: 10 €, www.nettilippu.fi

Järjestää: Nova Records Oy

Yhteistyössä: Savonlinnan Pikkukirkko -kulttuuriyhdistys, Saimaan ortodoksinen seurakunta, Savonlinnan Musiikkiakatemia & Savonlinnan seurakunta

Iljan praasniekka

Pyhän Profeetta Elian kirkko, Ilomantsi

to 18.7.klo 19, vapaa pääsy / ohjelma 12 €

Konserttien kesto 50 minuuttia.

AAMUN KOITTO

**Kyllä, haluan tilata Aamun Koitto -lehden
(viisi numeroa vuodessa)**

Tilaushinnat 1.1.2014 alkaen	Alv. 0 %	Alv. 10 %
☐ Kestotilaus 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Määräaikainen 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Opiskelijatilaus 5 nroa, kotimaa	30 €	33 €
☐ Tutustumistarjous 3 nroa, kotimaa	21 €	24 €
☐ EU-maat, 5 nroa	50 €	55 €
☐ Muut maat, 5 nroa	55 €	61 €
☐ Olen ..... ort. srk jäsen		

Lehden saajan nimi .....

Lähiosoite .....

Postinumero ja -toimipaikka .....

Puhelin .....

Sähköposti .....

Maksajan (ellei saaja) nimi .....

Lähiosoite .....

Postinumero ja -toimipaikka .....

Puhelin .....

Sähköposti .....

Tunnus 5005390
70103 Vastaus-
lähetyks

**AAMUN
KOITTO**

Vastaanottaja
maksaa post-
maksun (vain
tilaukset)

Lännen kirkon aariat ja idän liedit

Heikki Hattusen kauniita tenoriaarioita ja Merikantoa. Liedejä, jotka nousevat ortodoksisesta kirkosta, sekä liedejä, jotka Janne Salmenkangas on säveltänyt Hattusen äänelle. Tätä ääntä käyttää niin ortodoksinen kirkko kuin Suomen kansallisooppera.

Heikki Hattunen, tenori
Tuuli Wirkkula, piano

Ke 24.7.

klo 12 Savonlinnan tuomiokirkko, vapaa pääsy

klo 18 Kerimäen kirkko, Kesäillan sävel -konserttisarja, vapaa pääsy / käsiohjelma 10 €.

Puhtaan luonnon puolesta!

Heinäveden musiikkipäivät

26. - 30.6.2019

KONSERTIT VALAMON LUOSTARISSA

- la 29.6. klo 15.30 Puhtaan luonnon puolesta
mm. Seppo Kimanen, sello ja Yoshiko Arai, viulu
- su 30.6. klo 13 Krysostomos Ensemble
johtaa Larissa Qvintus-Petsalo

Katso koko ohjelma: www.heinavesimusic.fi

PYHIINVAELLUS ARMENIAAN

24.9.-2.10.2019

Hinta 1220 €/2 hh/puolihoito
Lisätiedot ja ilm. 20.6. mennessä:
wilhelmiina.virolainen@armeniatours.fi

Pyhän Trifonin pyhiinvaellus

to-su 22.– 25.8.2019

Pyhän Trifonin pyhiinvaellusta vietetään tavallista juhlavammassa merkeissä, sillä kuluvuosi on kolttien asuttamisen 70-vuotisjuhlavuosi. Pääjuhla pidetään Sevettijärvellä la 24.8. liturgian jälkeen.

Pyhiinvaelluksen aikana kävellään muutama kilometri ristisaatossa, ja siihen voivat osallistua kaikki halukkaat kuntonsa mukaan.

Matkaan osallistuu Veljeskunnan puheenjohtaja, metropoliitta Arseni ja matkanjohtajana on Soili Penttonen.

Hinta Kuopiosta, Siilinjärveltä ja Lapinlahdelta on 400 €, Iisalmesta 390 €, Oulusta 380 € ja Rovaniemeltä 355 €. Hintaan sisältyy bussikuljetus, majoitukset, ohjelmaan merkityt ateriat ja matkanjohtajan palvelut.

TERVETULO A MUKAAN!

Tiedustelut ja sitovat ilmoittautumiset ma 10.6. mennessä s-postilla pshv@ort.fi tai puhelimitse 050 031 4680.

Matkareitti

Torstai 22.8.

Kuopio (8.30) –Siilinjärvi (8.50) –Iisalmi (10.00) –Oulu (13.30) –Rovaniemi
Majoittuminen: Santa Claus Holiday Village, Napapiiri

Perjantai 23.8.

Rovaniemi - Ivalo - Sevettijärvi - Neiden
Majoittuminen: Sanilan Porotila, Sevettijärvi

Lauantai 24.8.

Sanila - Sevettijärvi - Nellim
10.00 - Liturgia ja päiväjuhla, Sevettijärvi
Majoittuminen: Nellimin Erähotelli

Sunnuntai 25.8.

Nellim – Rovaniemi - Oulu - Iisalmi - Siilinjärvi - Kuopio
9.00 - Aamupalvelus ja liturgia, Nellim
17.30 Saapuminen Rovaniemelle (junayhteys etelään)
21.00 Saapuminen Ouluun (junayhteys etelään)
Noin 24 Saapuminen Kuopioon

*Tarkempi ohjelma julkaistaan PSHV:n toukokuun jäsenkirjeessä ja nettisivuilla.
Sen saa pyydettyä myös toimistolta.*

Isien opetuksia hengellisestä avusta

Muuan viisas vanhus moitti erästä veljeä ylpeydestä, mutta tämä vastasi hänelle: "Suo anteeksi, isä, mutta en minä ole ylpeä." Viisas vanhus oikaisi häntä sanoen: "Millä muulla voisit osoittaa olevasi ylpeä kuin sillä, että sanot: en ole ylpeä."

Niin ylpeys on sokea, se ei näe itseään. Se on saatanan keksintö. Ja ylpeyden lapsia ovat nämä: viha, panettelu, ärtyisyys, tekopyhyys ja tottelemattomuus. Ylpeys puolustaa itsepintaisesti omaa kantaansa, alistuu vain vaivoin toisten edessä, ei siedä muistutuksia, mutta mielellään tekee huomautuksia toisille ja puhuu harkitsematta; sillä ei ole kärsivällisyyttä, rakkaus on sille vieras, se on karkea loukkaavaisuuteen asti ja pyrkii valtaan; ylpeitä suuresti vaivaavat riettaat ajatukset. Tämä on kirjoitettu lyhyesti pyhien isien opetuksen mukaan.

Ja nyt kerron nöyryydestä. Oi autuas nöyryys, sinä olet jumalallinen, sillä sinä taivutit taivaat, otit ihmismuodon ja ristiinnaulitsit koko maailman synnit. Sieluni vapisee: kuinka saatan suuruuttasi kyllin ylistää?

Jumalassa viisaat pyhät isät sanovat nöyryydestä: siitä syntyvät sävyisyys, ystävällisyys, helluus, laupeus, hiljaisuus ja armollisuus. Nöyrä ei ole utelias saamaan selville käsit-

tämättömiä asioita, ylpeä sen sijaan haluaa selvittää Jumalan tuomioitten salaisuuden. Nöyrä ei ylpeile luonnonlahjoillaan ja ihmisten kiitosta hän karttaa samalla tavalla kuin silkipukuun pukeutunut hypähtää syrjään, jos hänen päälleen roiskautetaan tervaa. Niin kuin tämä pelkää likaavansa kallisarvoisen vaatteensa, samoin nöyrä pakenee ihmisiltä tulevaa kunniaa.

Nöyryydelle on ominaista, että itsessä nähdään omat synnit, mutta toisissa hyviä ominaisuuksia, ylpeydelle taas on ominaista, että itsessä nähdään vain hyvää, mutta toisissa pelkkää paha. Ja vielä muutama nöyryyden piirre: yksinkertaisuus, vilpittömyys ja luonnollisuus. Mutta jos ihminen ei kokemuksesta opi, mitä on nöyryys ja kuinka se syntyy sielussa, ei hänelle voi kukaan sitä opettaa, sillä sitä ei voi opettaa pelkillä sanoilla.

Skeemaigumeni Johannes

Meidän tulee olla äärimmäisen herkkiä toisten tarpeille. Silloin meistä tulee yhtä, ja Jumalan siunaus on aina kanssamme. Yltäkyläisenä.

Kun rakastamme lähimmäistämme niin kuin itseämme ja elämme Kristuksen käskysten mukaan, pääsemme Getsemanen puu-

tarhaan, missä Kristus rukoili koko maailman puolesta.

Arkielämän ongelma liittyy askeettisessa kilvoituksessa jumalanpelkoon. Jumalanpelko on äärimmäisen kallis lahja. Sen avulla me pyydämme Jumalaa ohjaamaan meitä arjen jokaisena hetkenä. Aivan huomaamatta, johdonmukaista ajatteluamme pakenevan armon avulla, astumme Jumalan lasten vapauteen.

Asukaamme joka hetki jumalanpelossa. Silloin kykenemme palvelemaan lähimmäisiämme ja rakentamaan omaa pelastustamme.

Palvelemalla, ei hallitsemalla, ihminen muuttuu Herran kaltaiseksi. Kristus osoitti tien Salaisen ehtoollisen aikana (Joh. 13:1-17). Hän oli Herra ja pesi opetuslasten jalat.

Ihmisen, kenen hyvänsä ihmisen edessä meidän on oltava valmiit täyttämään mieluummin hänen tahtonsa kuin omamme. Tällä tavoin tietoisuutemme avartuu. Vähitellen, aivan odottamatta, meissä syntyy itku ja valitus "koko Aadamin" puolesta.

Arkkimandriitta Sofronia

Suomennokset: arkkipiispa Paavali ja Pia Koskinen-Launonen